

శ్రీ వేదమూర్తులై న బ్రహ్మశ్రీ
చావలి వేంకట నరసింహశాస్త్రి ప్రశంస.

[వైద్యరాజ దంటు సుబ్బానధాని కవిరాజ పరిణీతము]

కం॥ శ్రీవలయితుండు సాధు బు
ధావలికిఁ హితుఁడు దాత యమరగురుసముం
డీవల నావల నెందున్
జావలి నరసింహశాస్త్రిసాటి యెవం డౌ ?

కం॥ మూవురు వేవురుగా నీ
చావలి సోదరులు పరమ సఖులై సుఖులై
దేవబ్రాహ్మణపూజలు
గావించురు పరమభక్తి గలియుగమందున్.

ఉ॥ పేరుం బెద్దరికంబుఁ గోరకయె సంప్రీతిన్ బొనర్చున్ మహా
దారుండై తనుఁ జేరువారలకు నత్యంతంబు సర్వంబు దు
ర్వారంబైన విపత్పరంపరల నాపద్యాంధవుండై సుధీ
వారంబున్ నరసింహశాస్త్రి మనుచున్భారంబునై రింపుచున్.

శ్రీ భాస్యాయ నమః

ఆంధ్ర భామినీవిలాస ప్రకాశనం

విజ్ఞాపనము

వాల్మీకి రామాయణమును గాళిదాసుని శాకుంతలమును భర్తృహరి సుభాషితములను నాంధ్రమున నెందఱో వ్రాసినట్లు పండితరాయల భామినీవిలాసమును బ్రసిద్ధకవులెందఱో వ్రాసియున్నారు. పండితరాయల కవితాగౌరవమున కిదియే నిదర్శనము. ఇమ్మహానుభావుఁడు కవిమాత్రుఁడు గాఁడు. ఈకవి పాండిత్యము సర్వతోముఖమైనది. లక్ష్యగ్రంథములను, లక్షణగ్రంథములను గూడఁ బెక్కులు రచించియున్నాఁడు. లక్షణ గ్రంథములలో రసగంగాధర మగ్రగణ్యము. ధీమంతులు దీనిని గవికల్పకమని ప్రస్తుతింతురు. ఇయ్యలంకార గ్రంథమందు లక్ష్యములుగ నుదహరించుటకు భామినీవిలాసమును రచించినట్లొక వదంతి కలదు. రసగంగాధరమునకు నాగేశభట్టు టీక వ్రాసెను.

‘మనోరమా కుచమర్దన’ మనుపేర భట్టోజ్జీ దీక్షితుల ‘మనోరమ’ మీది ఖండనమును ‘చిత్రమీమాంసాఖండన’ మను పేర నప్పయ్యదీక్షితకృత చిత్రమీమాంసపై నొక విమర్శ

గ్రంథమును నీతఁడు రచించె. 'వీయూషలహరి,' 'అమృత
లహరి,' 'లక్ష్మీలహరి,' 'కరుణాలహరి,' 'సుధాలహరి' యను
పేళ్ళఁ బరగు స్తవరాజముల నిక్కవి రచించె. అందుఁ
వీయూషలహరి 'గంగాలహరి' యను నామమున లోకమునఁ
బ్రసిద్ధమయ్యె.

'భామినీవిలాస' మనఁ బఱగు ప్రస్తుతగ్రంథము చాటు
ధారాశ్లోకముల సమూహము. భర్తృహరి సుభాషితములవంటి
కూర్పు. ఇందు నాలుగుల్లాసములు గలవు (1) ప్రాస్తావిశ్లోల్లా
సము (2) శృంగాశ్లోల్లాసము (3) కరుణాశ్లోల్లాసము (4) శాంతి
సముల్లాసము.

ప్రాస్తావోచితమైన యన్యోక్తులు రచించుటలో నిమ్మ
హాకవికి సాటి యీజగంబున లేరు. పండితులందఱీ శ్లోకరత్న
మాలను గంఠాభరణముగ ధరింతురు. సర్వకాలములకు సర్వ
జనములకు సరిపోవు నీతులను హృద్యమగు పద్యములఁ బొదిగి
యిక్కవి లోకమున కొసంగెను. వేమన పద్యములవలెఁ ద్యాగ
రాజు కృతులవలె నీతని శ్లోకములకుఁ బరిగణనము గానుపిం
చదు. సుకవులు కవితఁగట్టి వ్రాచుఁదగిన యాకులు లోకుల
నాలుకలే యని సంకుసాల నృసింహకవి వ్రాసిన వాక్య మీ
పండితరాయని కన్నివిధములఁ జెల్లియున్నది. 'Books from
running brooks and Sermons from stones'
అని షేక్స్పియరు వ్రాసిన లక్షణమున కీతఁడే పరమలక్ష్యము.

యమకము శ్లేష అనుప్రాస మొదలగు నలంకారములు
విరివిగ నతని కవిత్వమున నెచ్చటఁ దిలకించినను గాననగును.
అప్రిస్తుతాలంకారమున నీకవి యద్వితీయుఁడు. తన ప్రతి
కక్షులపై నీతఁడు రచించిన శ్లోకముయొక్క భాషాంతరీకరణము
నరయుఁడు.

‘మదనిష్యందకపోలశోభితములై మాతంగముల్ దిక్కులం
దుది నెందో చరియింప విందుము కరేణుల్ జాలికిం దావు సా
మ్యదశం జెందవు లేళ్ళకెందు నిలఁ బ్రఖ్యాతి స్మృగేంద్రుండుచూ
పఁ దగున్ దీక్షునఖాళినిస్తులమహాపాండిత్యసందర్భముల్.’

—ఆంధ్రభామినీ విలాసము.

ఈయసమాన ప్రజ్ఞాశాలి కవిత్వము మృదుమధురమై,
స్వభావసిద్ధమై, మనోహరమై ‘జీవితం వ్యంగ్యమై భవం’
అనునట్లు ధ్వని ప్రధానమై సహృదయులఁ దన్మయుల గావించు
సనుటలో నతిశయోక్తి యేమియు లేదు. స్వాభిప్రాయ పోష
ణమునందును, నన్యమత ఖండనమునందును, శంకరుని తరు
వాత బండితరాయ లద్వితీయుఁ డని పండితోత్తములు వక్కా
ణించియున్నారు. శయ్యాప్రాగల్భ్యమునందును, రసగుంభన
యందును, బదముల పొందికయందును జయదేవుని,—ఔచిత్య
పోషణయందును, నలంకార నిర్మాణమునందును గాళిదాసుని
బోలు ననుటలో వింతలేదు.

ఈమహాకవి పద్యరచనయందే కాక గద్యరచనయందును
నసమానుడే సరస్వతి యిక్కవిచేతి కీలుబొమ్మ. సాహిత్య
ముపై నీతనికిఁ గల ప్రత్యయమిపద్యమున దెల్లమగు. '

గీ॥ వ్యాసుఁ డగుగాక గౌతముఁ డగునుగాక
యల పతంజలి యగుఁగాక యెలమి నెవ్వఁ
డెఱుఁగకుండును సాహిత్య మెట్టిఁడేని
వాఁ డనర్హుండు గౌన నాదు వందనంబు.

రసగంగాధరమునఁ జెప్పఁబడిన లక్షణమునకు లక్ష్యము
లుగా నీభామినీవిలాసమందలి శ్లోకములను రచించె నను వద తి
కలదని చెప్పియుంటిమి. ఈగ్రంథమున నన్నియలంకారములు
విచ్ఛల విడిగా వాడఁబడియుండుటఁజూడ నది వాస్తవ మేమో
యని తోచుచున్నది.

మచ్చునకై కొన్ని యుదహరింపనగును.

అర్థాంతరన్యాసము :—

గీ॥ ఉడుగణపరీవృతుం డాతఁ డోషధీశుఁ
'డమృతమయుఁ డెంతొ కాంతిగలట్టి శశీయు
భాను నిలుఁ జేరి తా సత్త్వహీనుఁ డగును;
పరువుదక్కునె యేరికేఁ బరగృహమున?

(ఆం॥ భా॥ వి॥ 23)

ప్రస్తుతాంకురము :—

క॥ ఇరవగుఁగద యరవిందము

మరందధారలకు దాని మాని వృథా యే

మొరగించు నంచు మరగెదు

ద్విరేఫ! బూరుగను, వలతె? వెతలు గుడువఁగన్.

(ఆం॥ భా॥ వి॥ 22)

కావ్యలింగము :—

గీ॥ అకట! చుంబించెఁ దుంబి పడంఘ్రి నన్ను

మాలి యని మాలతీ యేల జాలిఁజెంద

నాల్గుకాళ్ళకె పశు వౌ ననంగ నితని

కాటుకా త్లోట నాయె నత్యర్థపశువు.

(ఆం॥ భా॥ వి॥ 5)

ఇమ్మహాకవి యాంధ్రుఁ డగుట మన యాంధ్రావని చేసి
కొన్న పుణ్యఫలము. ఈతని కాపురము గోదావరీ మండలమున
ముంగొండ యగ్రహారము తండ్రి యుపద్రష్ట పేరమభట్టు.
తల్లి మహాలక్ష్మమ్మ. వీరు వేఁగినాటివారు. భామినీవిలాసమున
కీతని పాత్రుఁ డగు మహాదేవకవి చక్కని వ్యాఖ్య వ్రాసియు
న్నాఁడు. పండితరాయపదవి వంశపారంపర్యముగ వీరికి వచ్చు
చుండె నని తోఁచుచున్నది. మనుమఁడు కూడ “మహాదేవ
దీక్షిత పండితరాజ విరచితే” అని వ్రాసికొన్నాఁడు. బాల్య

మాదిగ జగన్నాథపండితుఁడు తండ్రియొద్దనే మంచిశిక్ష బొంది
విద్యనేర్చిన మేధావి యగుటచేఁ దన యనుభవము నొక శ్లోక
మునం దిట్లు వ్రాసియున్నాఁడు.

గీ॥ పరుషభాషలఁ బల్కుచు గురువు లెవనిఁ
గసరుచుందురొ వారలే ఘనత గాంతు
ప్రక్క లరుగంగ వడి సానఁ బట్టఁబడక
నరపతులమాల్చిపై మణుల్ వరలవుకద!

తండ్రియొద్ద బాల్యమున విద్యాభ్యాసము చేసి యనంత
రము కాశికఁ బోయి శేషవీరేశ్వరునొద్ద భాష్యముఁ జదివి
పాండిత్యమునఁ బారీణతఁ గాంచెను. ఇరువదియైదు సంవత్సర
ముల ప్రాయము వచ్చుసరికి జగన్నాథపండితుఁడు వివిధసంస్థా
నాధిపతుల దర్శించి, యశస్సు నాప్తించుచు, దుదకు ఢిల్లీశ్వరుఁ
జేరి బహుశాస్త్రపరిచయము గలిగి, మతవిషయిక వాదములఁ
బెక్కుర నోడించి, మహమ్మదీయమతము స్థాపించుచుండిన
యొకఖాజీ ఢిల్లీశ్వరు నాస్థానము దుంటఁజూచి జగన్నాథుఁడు
పారసీకభాష ననర్గళముగ నేర్చి యా ఖాజీతో వాదముచేసి
'జితో ఽస్మి' యనిపించె. అదికారణముగ మొగల్ చక్రవర్తిచేఁ
బండితరాయ బిరుదమును బడసి యాస్థానమునఁ బ్రధానపండిత
పదవి నలంకరించె. పండితరాయనియందలి గౌరవముచే ప్రభుఁ
డీతఁ డేది కోరినను సమకూర్చుచున్నందునఁ దక్కిన రాజాస్థాన
ములకు ఢిల్లీశ్వరాస్థానమునకుఁ గల యంతర మిట్లు కవి వర్ణించెను.

శ్లో॥ ఢిల్లీశ్వరోవా జగదీశ్వరోవా

మనోరథాఽపూరయితుం సమర్థః

అన్యై ర్నృపాలైః పరిదీయమానం

శాకాయ వా స్యా ల్లవణాయ వా స్యాత్.

పండితరాయలను గూర్చి పెక్కుగాధలు గలవు. ఈతఁ డొక యవనస్త్రీని బెండ్లియాడెననియు, బిమ్మట నొకమా రా మెతోఁ గాశికి గంగాస్నానార్థము పోగా బ్రాహ్మణు లాతని రానీయ రైరనియు నంత గంగాసోపానములపైఁ గూర్చుండి పండితరాయలు గంగాలహరీ స్తోత్రము రచించి పఠింప గంగ యుప్పొంగి యవనస్త్రీతోఁ గూడ నాతని తనలోఁ గలిపివేసి కొనెననియుఁ జెప్పుదురు. ఈగాధ యెంతమాత్రము విశ్వాసా ర్థము కాదు. భామినీవిలాసమునందుఁ గవి తన భార్యను గురు జన విధేయయు, పతివ్రతావతంసయు నగు కులాంగనగా వర్ణిం చియున్నాఁడు. మనుమఁ డగు మహాదేవసూరి భామినీవిలాస వ్యాఖ్యలో జగన్నాథసూరికి గృహిణి కామేశ్వరి యనియు, నామెకుఁ బుత్రులు పౌత్రులు కలరనియుఁ దెలిపియున్నాఁడు. గంగాలహరిలోని శ్లోకములు రసగంగాధరమునం దుదాహృత ములై యున్నవి. గాధయం దున్నట్లు గంగాలహరిని గవి తన నిర్యాణసమయమందుఁ జెప్పినదే వాస్తవమైన నాశ్లోకములు రసగంగాధరమునం దుంట సంభవింపదు.

ఢిల్లీశ్వరు నాస్థానమం దుంటచేతను, బారసీభాషాపారం
గతుఁడగుటచేతను, మొగల్ యువరాజు అసఫ్ ఖాను మొదలగు
మేచ్చప్రభువు లీతని కాప్తమిత్తు లగుటచేతను సమకాలీను
లగు నీతని ప్రతికఱులో, తరువాతివారో యీకథను గల్పించిన
ట్లుఁపఁపఁదగు. ఈతని కనేకులు ప్రతికఱు లుండినట్లును, బ్రతి
కఱుల నీతఁడు నిర్భయముగ విమర్శించువాఁడై నట్లును భామినీ
విలాసమం దనేక శ్లోకములఁ గాన నగు. కృతఘ్నుఁ డగు నొక
మిత్తు నుద్దేశించి యిట్లు వ్రాసె.—

శా॥ వందిత్వంబును బూని యేనికొఱకై పాండిత్యము న్మాని దే
నిం దక్కించుకొనంగ డెందముననేనిం గాదో! యాస్థానమం
దుం దంటా ల్వడి నిల్ప, వాఁడు ఖలుఁడై తొల్లింటి మేల్వోచి, కీ
దుం దే, నెవ్వనితోడ నే మనుచు నెట్టుల్ నేఁడు తెల్పందగున్.

(ఆం॥ భా॥ వి॥ 188)

ఆ॥ వె॥ కొండెగాని నోటఁ గోడెత్రాచును బెట్టె
నాల్క యను మిషమున నలినభవుఁడు
దానికాటువడినవానినిఁ బ్రతికింప
మందు మంత్ర మెందు మహిని లేదు.

(ఆం॥ భా॥ వి॥ 55)

ఇమ్మహానుభావుఁ డుత్తమజ్ఞానసంపన్నుఁడును, సాధు
గోష్ఠీరతుఁడు నగుటభామినీవిలాసమందనేకశ్లోకములఁ గాననగు.

చ॥ విమలసరస్సునందు జని, వెన్నునిహస్తమున న్నివాస మా
కమలకు నాలయం బవుదు, గంధమొ దేవమనోహరంబు నౌ,
కమలమ ! సద్గుణంబు లివి కల్గియు నింకను గొన్ని తాల్చి, నె
య్యమునద్విజోత్తమున్బరమహంసనుగాంతు వదెంతవెంతయో!

గీ॥ చిత్తశుద్ధిఁగూర్చి చిరపాపములఁ బాపి
దుష్టవృత్తులెల్లఁ దొలఁగఁజేసి
భూతదయను బెంచి భువి సాధుసంగం బొ
సంగఁజాలు నఖిలమంగళములు.

(ఆం॥ భా॥ వి॥)

ఇట్లు విన్నవించు ప్రకాశకులు,
తిరుమల శ్రీనివాసత్రిలింగ మహావిద్యాపీఠము.

శ్రీభాష్యాను నమః.

అస్మచ్ఛ్రీగురుచరణారవిందాభ్యాం నమః.

వి బి పి .

1933 సంవత్సరములో బ్రధితయశు లగు దయారామ్ సూరజ్ మల్ వంశస్థులును, కోటీశ్వరులు నగు పన్నాలాల్ సేటుగారు తమయింట నొకవైద్యము కొలకప్పుడు తిరుపతిలో నున్న నన్ను బిలిపించిరి. ఆనిమిత్తముగ సేటుగారి స్వస్థానముగ నై జామురాష్ట్రమందలి గుల్బర్గాపురమందు నేను కొన్ని మాసములుండివలసి వచ్చినది. అత్తరి సేట్ జీగారికి ముఖ్యమంత్రియై గుల్బర్గాపురిలోని వస్త్రయంత్రశాలను నిర్వహించుచున్న బ్రహ్మశ్రీ వేదమూర్తులైన చావలి వేంకటనరసింహ శాస్త్రి గారియొక్క మైత్రి లభించెను. చికిత్సాసమయములందుఁ దప్ప తక్కిన వేళలలో నేను శ్రీనరసింహశాస్త్రిగారి యింటఁ గవితా గోష్ఠిలోఁ బారమార్థికప్రసంగములతో సత్కాలక్షేపము చేయుచుంటిని. శ్రీనరసింహ శాస్త్రిగారిలోఁ బాటు వారి సోదరు లగు శ్రీయుతులు రఘునాయక శాస్త్రిగారును, శేషాద్రిశాస్త్రి గారును, వారికిని నాకును సోదరప్రాయుఁడును నాకు మేనత్త కుమారుఁడును నగు బ్రహ్మశ్రీ రాయప్రోలు సీతారామయ్య గారు నాసాధుగోష్ఠిలో సత్యంతాసక్తితోఁ బాల్గొనుచుండిరి.

ఇట్లుండ నొకనాఁడు జగన్నాథ పండితరాయ విరచిత భామిని విలాసమును గోష్ఠిలోఁ జదువవలసినదిగ శ్రీనరసింహ శాస్త్రిగారును, రఘునాయక శాస్త్రిగారును నన్నుఁ బోత్స

హించిరి. పండితరాయకృతిఁ జదువగా నద్దాని భావగాంభీర్యము,
కవితామాధుర్యము నన్ను ముగ్ధునిఁ జేసెను. పండితరాయ
శ్లోకములమూలమునందుఁ జదువుటతోఁ దత్కవితామృతపిపాస
తీరక వాని కాంధానివాదమును వ్రాయఁ బ్రారంభించి,
గోష్ఠిలోఁ బఠింపుచు వచ్చితిని. నాపద్యము లాలించి శ్రీనరసింహ
శాస్త్రిగారు మిక్కిలి యానందించి గ్రంథమంతయుఁ ద్వరలోఁ
బూర్తికావింపవలసిన దని నన్నుఁ బోత్సహించిరి.

పిమ్మటఁ గొంతకాలమునకు నేను గ్రంథమంతయుఁ బూర్తి
చేసి, ధవళేశ్వరములో శ్రీనరసింహశాస్త్రిగారి పుత్రికయొక్క
వివాహసందర్భమున సమావేశమయిన పండితగోష్ఠిలో నపర
గౌతము లను విఖ్యాతివడసిన బ్రహ్మశ్రీ వేదమూర్తులైన శ్రీ
పాద లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిగారు, వేదార్థప్రవచనా పటిష్ఠు లగు
ఉప్పలూరి గణపతిశాస్త్రిగారు మొదలుగాఁ గల విద్వద్వరిష్ఠుల
సన్నిధిలో గ్రంథమును వినిపించితిని. పిమ్మట శ్రీనరసింహశాస్త్రి
గారు తమ సహజౌదార్యము బయలుపడ నయాచితముగనే
తద్గ్రంథముద్రణమునకుఁ గావలసిన ధనమంతయుఁ దా మొసం
గెద మని వాగ్దానముచేసి యాప్రకారము నిర్వహించిరి. ఆ సంద
ర్భములో శ్రీనరసింహశాస్త్రిగారిని బ్రశంసించుచు నేఁ జెప్పిన
పద్యములు శ్రీశాస్త్రిగారిఛాయాపటముతోఁగూడ గ్రంథాది
యందు ముద్రింపఁబడి యున్నవి.

నే నీ గ్రంథమును బూర్తిచేసినపిదప శ్రీ సూక్ష్మసూక్ష్మానిధి
వడ్డది సుబ్బరాయకవిగారును, బ్రహ్మశ్రీ ఆకొండి వ్యాసమూర్తి
శాస్త్రిగారును, మఱి కొందఱును గూడ నాంధ్రీకరించిన్నట్లు తెలియ
వచ్చినది. 'మహాకవు లెందఱో యితకుమున్నే యాంధ్రీకరించి
యుండ నాయాంధ్రీకరణ మేల యని యొక్కొంత పంశయించి
తిని. భర్తృహరి సుభాషితముల నెంద అనువదించలేదు? మహా
కవుల ననువదించుట సారస్వతోపాస్తివిశేష మని సమాధాన
పడి, నా యీ యాంధ్రీకరణమును బ్రచురించుటకు నిశ్చయించి
తిని. ఈగ్రంథమును బ్రచురించుటకు మున్నేకగ్రంథములఁ
దెప్పించి పునరుక్తిదోషము కలుగకుండ రెండువందల ముప్పది
తొమ్మిది శ్లోకముల నేరి ప్రస్తుత మన్యోక్తివిలాసమునుమాత్రము
ముద్రింపించితిని.

జగన్నాథపండితుఁ డాంధ్రబ్రాహ్మణుఁడు. ఆంధ్రులలో
గీర్వాణకవిత్వమున వన్నె కెక్కినవారే యుదు. అందులో
మొగల్ చక్రవర్తుల యాస్థానమున, కృష్ణరాయలచే నల్లసాని
పెద్దనవోలె, మహాకవిసత్కారముల నంది కాశ్యాదివిద్యాపీఠ
ములలోఁ దన విద్యావైశద్యమును, గవితాగౌరవమును బ్రతి
ష్ఠించినవాఁ డితఁ డొక్కఁడే యని చెప్పవచ్చును. భామినీ
విలాసమునందలి శ్లోకము లాంధ్రదేశమునందుఁ జాటుశ్లోక
ములుగాఁ బండితులందఱకు వాడుకలోనే యున్నవి. కాని యీ
శ్లోకములఁ బఠించువారిలోఁ జాలమందికి నయ్యవి భామినీవిలాస

ములోని వనికాని, పండిత రాయకృతము లని కాని తెలియదు. ఏ
కారణముననో పూర్వానువాదములును దేశమునం దంతగాఁ
బ్రచారములో నున్నట్లు కానుపించవు. జగన్నాథపండితునిసేరు
రసగంగాధరనిమిత్తముగఁ బ్రశస్తి కెక్కినది. కాని యంతకన్న
మనోహరమై, శారదాస్వరూపమై విలసిల్లు నీ భామినీవిలాస
ముఖమునఁ బండితరాయ లారాధింపఁబడకుండుట మిక్కిలి శోచ
నీయము. మున్నెందఱో యాంధ్రీకరించిరని యెఱిగినపిదపఁగూడ
నే నీగ్రంథమును బ్రచురింప నుత్సహించుటఁజూడఁబండితరాయ
లే తనకవితామృతము నభినవం బగు నాంధ్రీపవ్యభషకంబులలో
నాంధ్రులకుఁ జవిఁజూపఁ దానే నాచేత నీగ్రంథమును వ్రాయించె
నని తోఁచుచున్నది.

ఉ॥ పండితరాయసత్కృతిని వ్యాసులు రాయలు మున్నుగాఁగము
న్బండితులున్ గవుల్ దెనుఁగువ్రాసిరి, వారిని మీఱ నేను ద
క్షుండనె? సద్గురుఁడు గృపచూచుట మన్ముఖమందు నేటి కా
పండితరాయఁడే పలుక వ్రాసితి వానికి లేఖకుండనై.

చెన్న పురి,
ధాత మాఘ శు ౭. }

ఇట్లు విన్నవించు బుధజనవిధేయుఁడు,
దంటు సు బౌద్ధ వధాని.

స ప్పమ ఆంధ్రాయుర్వేద సభ కగ్రాసనాధిపత్యము
వహించిన నాడు

నై ద్య రాజ, డాక్టరు

దంటు సుబ్బావధాని గారికి

బ్రహ్మశ్రీ శతావధాని చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రిగారు చేసిన

ఆశీర్వాదము.

సీ॥ పండితవంశానఁ బ్రభవించినాఁడు సం
పాందించినాఁ డసామాన్యగరిమ
మననై ద్యమున హూణఘననై ద్యమునఁ గూడ
హెచ్చుపరీక్షల నిచ్చినాఁడు
కులవిద్య లాంగిలేయులవిద్యలనుగూడఁ
జవిచూచి సారంబు దవలినాఁడు
సభలలో నాయాప్రసక్తులమాటాడ
నేర్చినాఁడు యశంబు గూర్చినాఁడు

అమృతహస్తీ దయాళుండు విమలమతియు
దంటు సుబ్బావధాని సదస్యహృదయ
వేది నేటి యాయుర్వేదవేది సధిక
రించు టది దేశభాగ్యప్రపంచగరిమ.

శ్రీకవిసార్వభౌమ, మహామహాపాధ్యాయ, కళాప్రపూర్ణ,
ఆధ్రవ్యాస శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారి

ఆ శ్రీ ర్వా ద ము

—

తే॥ గీ॥ ఆనఘు నవధాని నవవిభో యనుచు హరిని
వర్ణన మొనర్తు వర దంటు వంశగుణని
ధాన మని కవిధాత సు ధానముఁడు న
నియును నల్లాటనియుఁ బేరు నిర్ణయించి.

చ॥ ముపురుజగత్రయంబరయుమూర్తులయైననునొక్కమూర్తియై
ప్రవిమలసత్యయోగమునఁ బ్రస్తుతికెక్కునటంచుఁ దెల్పుచు
న్ముపు రవధాను లిందరయఁ బొంపెసలారుచునున్ననొక్కఁడే
యపు నని యాదిఁ బేర్కొనుట నాతనితత్వము బోధచేసెడిన్.

మ॥ గురుపీఠంబున కాధిపత్యమును శ్రీగుర్వాజ్ఞఁ గైకొంచుఁ ద
ద్వరకాయం బన నొప్పి కార్యభరముం దాఁబూని విద్వత్కవీ
శ్వరసంపన్నముఁజేసి వాసిఁగొన నై వర్తించు శ్రీ దంటువం
శ్యురమానాఁథుఁడుప్రోచుఁగాకసతమున్సుబ్బావధానిన్దయన్.

ధవళేశ్వరము సభలో

దంటు సుబ్బావధానిగారు చెప్పిన

(శ్రీపాద లక్ష్మీనృసింహపండిత ప్రశంస.

గీ॥ గౌతమీతీరమందలి గౌతముండు

శ్రీపదాన్వయ లక్ష్మీనృసింహబుధుండు

వాని మెప్పించి సత్కవిత్వప్రసక్తి

ధన్యతను గాంచె సుబ్బావధానిసుకవి.

శ్రీ ఉప్పలూరి గణపతిశాస్త్రి ప్రశంస.

కం॥ గణపతి గణపతి నిజముగఁ

బ్రాణుతింప శరీరకౌరవంబునఁ దక్కన్

ఫణిపతి యనరాదా వే

ఫణుతుల వేదార్థమెల్లఁ బ్రకటనచేయన్.

ఆంధ్రభామినీవిలాస ప్రశస్తి.

శ్రీ కింకవీంద్రఘటాపంచాననాది బిరుదాంచిత శతావధాని
చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రి ప్రణీతము.

మ॥ ప్రకటింపంగదవయ్య నీమృదుకవి
త్వం బేల యాలస్య మూ
రక గావించెదు ? నై ద్యరాజబిరుద
భ్రాజిత్వ మట్లుండఁగా
సుకవీశానత కూడ నీకుఁ గలిగెన్
సుబ్బావధానీ ! భవ
త్సుకులీనుల్ ప్రతివారు పండితకవుల్
శుద్ధాత్మకుల్ కర్మకుల్.

ఆ॥ వె॥ భామినీవిలాస మేమి, నీసుకృతం బ
యా ! మనీషికవీంద్రరామణీయ
కమ్ము చెడక యుండఁగాఁ దెల్లుచేసితి
సంతసించినాడఁ జదివి చదివి.

వైద్యరాజ దంటు సుబ్బావధానికృత
“ఆంధ్ర భామినీవిలాస” ప్రశంస

ధవళేశ్వరమున మహాసభాధ్యక్షులు,
అభినవగౌతమ శ్రీపాద లక్ష్మీనృసింహ శాస్త్రిగారు.

26-5-36 తేదీన ధవళేశ్వరమున గుల్బర్గా వస్త్రయంత్రాలయ ప్రవర్తకులును, వదాన్యశ్రేష్ఠులు నగు బ్రహ్మశ్రీ చావలి నరసింహశాస్త్రిగారు తమ కుమార్తె వివాహము మహానైభవముతో జరిపిరి. ఈవివాహము మేళతాళములతో మాత్రమే గాక మహాకవి పండిత పరిషత్సన్మానములతో జరిపిరి. దాదాపు మూడు వందలమంది వేదశాస్త్రపండితులు సమావేశమయిరి. కి కవీంద్రఘటాపంచానన బిరుదాంచితులు శతావధాని చళపిళ్ళ వేంకటకవిగారు నొక్కదినము నీవివాహమున సభ నలంకరించి యుండిరి.

వివాహచతుర్థదినమున కల్యాణ మంటపమున జరిగిన మహాసభా ప్రారంభమున నైజాము విశ్వవిద్యాలయమున నాంధ్రభాషాచార్యులగు బ్రహ్మశ్రీ తనికెళ్ళ వీరభద్రుడుగారు పరిషత్ప్రశంసచేసిన పిదప, వైద్యరాజ దంటు సుబ్బావధానులు గారు పండితరాయుని భామినీవిలాస శ్లోకములను, తమ యాం

ధానువాదమును జదువుచుఁ బండితరాయల కవితా ప్రభావము నుపన్యసించిరి.

సంస్కృతమున మహాకవిచక్రవర్తి చెప్పిన భావము నాంధ్రజాతీయము ననుసరించి యాంధ్రులకు మనోహర మగు నుడికారములతో శ్లోకాపేక్షలేకుండ పద్యముననే భావప్రకటన మగునట్లు ప్రసాదగుణభూయిష్టముగా వ్రాయవలె నను సంకల్పముతోఁ దా మనువాదముచేయఁ బూనితి మనియు, నందు దా మెంతవరకుఁ గృతకృత్యులయినది సహృదయులు నిర్ణయింప వలసినదనియు నవధానులుగారు చెప్పిరి. రమారమి మూఁడు గంటలసేపు పండితులకు బాలురకుఁ బాఠవశ్యము కలిగించుచు నొక్క నిమిషమేని విసువుదోషకయుండ శ్రీ సుబ్బావధాని కవిగారు విద్యత్పరిషత్తులోఁ బ్రసంగించిన వైఖరి శ్లాఘ్యముగా నున్నది.

పిమ్మట వేదార్థప్రచనాచార్యులును, కాకినాడ వాస్తవ్యులు నగు శ్రీ ఉప్పలూరి గణపతిశాస్త్రిలవా రిట్లు ప్రసంగించిరి. శ్రీ అవధానుల కవితాశక్తి యసాధారణము. వారి వాగ్ధోరణియు నపూర్వము. చిరకాల సద్గురుసంసేవాలబ్ధ మైన సత్సంస్కారము అవధానులవారి వర్తనమందు, వాక్యము లందు, గవిత్వమందు మూర్తీభవించియున్నవి. విజ్ఞానవ్యాపన మునకై వీరు చేయుచున్న కృషి ప్రశంసాపాత్రము.

అ ధ్య యో ప న్యా స ము .

శ్రీ అవధానులవారి పద్యములు మూలములోని యర్థమును సంపూర్ణముగా వ్యక్తీకరించుచున్నవి. శ్రవణసుఖములై, మనోహరములై, ధారాశుద్ధిగలవియై, నిర్దుష్టములై మముబోంట్లకు సంప్రీతిని గలిగించినవి. కాలమును మఱపించి సభ్యుల మనస్సు నాకర్షించినది వీరి కవితాధోరణి. అవధానులవారి ప్రసంగధోరణి శిష్టసమ్మతము. —ఆంధ్రపత్రిక.

శ్రీమ దుయ్యారు (నూజవీడు) సంస్థానాధీశ్వర
శ్రీరాజా మేకా వెంకటాద్ర్యప్పరాయ
ప్ర శం స

[వైద్యరాజ, డాక్టరు డంటు సుబ్బావధాని కవిరాజ ప్రణీతము.]

చ॥ దరి కరుదెంచువారికి వృ
ధాయొనరింపని రాజచంద్రునిన్
సరసుని సత్కవీశుని బ్ర
సన్నమనస్కుని వేంకటాద్రి భూ
వరుని నిజాన్వయాభరణుఁ
బ్రస్తుతిజేసెదఁ జిత్రలేఖనా
దరు వెలమాగ్రిణిఁ బరమ
ధార్మికుఁ బండితరాజపోషకున్.

ఉ॥ ఇచ్చును నూరు లేబదులు
నీ యవధానికేఁ జూచునప్పు డే
మిచ్చెను వేంకటాద్రిధర
ణీశుఁ డటంచు వచింప నా? నొహో!
మచ్చున కప్పరాయకుల
మండను నీనృపచంద్రు నిల్పినాఁ
డచ్చతురాస్యుఁ డాంధ్రవిభు
ధాంబుధి పొంగఁ దమంబడంగగన్.

ఆంధ్రమహాకవి నమస్కారము.

[దఁటు సుబ్బావధాని ప్రణీతము]

కింక వీంద్రఘటాపంచానన

తిరుపతి వేంకటకవీంద్ర ప్రశంస.

చ॥ మును పెవ రేమి చేసిరొ ప్ప

బుద్ధులు, నేఁడు శతావధానమున్

గనులకు విందుగాఁ గవు లొ

నర్చిరి తిర్పతివేంకటేశు లొ

ఘనులను మానదండములు

గాఁగద ! యెఁతురు కై తఁగొల్పుచో

ననఘుల నమ్మహాకృతుల

నంజలిచేసి నుతింతు నెంతయున్.

మహామహాపాధ్యాయ - కళాప్రపూర్ణ - కవిసాగ్వభామ

ఆంధ్ర వ్యాస

శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి ప్రశస్తి.

చ॥ గురుఁ డగుచు గురూత్తముల

కుఁ బొరపాటున నైన గ్రామ్యవాక్

స్ఫురణ మెఱుంగ కేఘనుఁ డ

కుంతితనై ఖరీఁ గృష్ణభారతం

బు రచనచేసి గ్రంథశత

ముఁ బయిపచ్చుగ వ్రాసె నాకవీ

శ్వరునకుఁ గృష్ణమూర్తి బుధ

చంద్రున కేను నమస్కరించెదన్.

శ్రీ భామిని విలాసము
(హాస్య గానము)

ఓమ్.

అస్మచ్ఛ్రీగురుచరణారవిందాభ్యాం నమః.

శ్రీ భాస్వయ నమః.

శ్రీ భామిని విలాసము

కృత్యాదిప్రసక్తి.

వర ! వేంకట ! వరదా !

భావాతీతప్రభావ ! భవహర ! బాలా

జీ ! విశ్వేశ్వర ! కలిజన

పావన ! ఫణిభూష ! సాధుపండితపోషా !

కం॥ శ్రీగురుమూర్తినిఁ గనఁబడి

త్యాగము బోధోపరతులు ననుపమకృప స

ద్యోగమున నాకుఁ గూర్చిన

యోగీశున్ మది భజింతు నురగాభరణున్ !

కం॥ ధీరున్ గోరాడాన్వయ

పారావారామృతాంశుఁ బరమున్ గురునిన్

సారపరమార్థలబ్ధికి

నారాధించెద ఫణిపతి నతిశయభక్తిన్ !

కం॥ పరమేస్థి గురుని నచ్యుతు
 నిరంజనుని రాము భక్తినిష్ఠా గొలుతున్
 బరిపూర్ణ జేసి విబుధాం
 తరంగ మెఱుంగంగ జాలు దక్షత నొసంగన్ !

కం॥ దంటలు వ్యాఖ్యానంబుల
 దంటలు నిగమముల బ్రహ్మత త్వములందున్
 దంటలు పదవాగ్గ్రచనల
 దంటకులుల్ ప్రథితయశులు ధరణిసురులలోన్ !

కం॥ ముత్తాత వేంకటేశుడు
 వేత్తలలో వెలిగి మెలగె వెన్నునిభక్తి
 సత్తు ససత్తును దేలిచి
 యుత్తమ మగు నాత్మనిష్ఠ నుడుగక సలిపెన్ !

గీ॥ నూలుగురుశిష్యులకుఁ బ్రీతి నూటిపోసె
 బ్రీతికినన్నాళ్లు మాతాత బ్రహ్మవిద్య
 బ్రహ్మరంధ్రము చించితాబ్రహ్మమందు
 నందఱును జూడఁ గూడె సుబ్బావధాని !

గీ॥ దంటకులవార్ధిచందుర్నిండు తాత్వికుండు
 సాధుబుధవర్తి సాహిత్యచక్రవర్తి
 నాదు జనకుండు త్రైలింగ్యనాయకుండు
 వేంకటప్పయ సుకవి నిరంకుశుండు !

గీ॥ తాతపేరిట సుబ్బావధాని నైతి
 ఓజ లనుటచే నే వైద్యరాజునైతి
 నాంధ్రగీర్వాణములయందు నాంగ్లమందు
 గురుని దయచేత నేనైతిఁ గోవిదుండ !

ఉ॥ పండితరాయసత్త్వతిని వ్యాసులు రాయలు మున్నుగాగ మున్
 బండితులున్ గవుల్ దెనుఁగు వ్రాసిరి వారిని మీఱ నేను ద
 ట్నుండనె? సద్గురుండు గృహజూచుట మన్నుఖిమందు నేటి కా
 పండితరాయఁడే పలుక వ్రాసితి వానికి లేఖకుండనై !

శా॥ తాదాత్మ్యంబును బొంది గ్రంథములఁ ద
 త్వంబున్ గవుల్ దొల్లి స
 ద్వాదుల్ వ్రాసిరి పూర్ణదీక్షఁ గొని య
 ద్దానం గదా నేటికిన్
 వేదార్థంబును విప్పి చెప్పి కలిలో
 విజ్ఞానమున్ గూర్చినా
 రాదారిన్ నను నిల్పి ప్రోవు గురురా
 యా ! యోగిరాడ్భూషణా !

క॥ మూపురమూర్తుల నొక్కెడ
 భావమునన్ భక్తిఁ గొల్చి భవహరముగ నీ
 జీవులకు జీవయాత్రన్
 గావించిన కవితలకమఁ గనకమఁ గొలుతున్ !

సీ॥ వయసునఁ బెద్దాట వందనం బొనరింప

నాశిష్యుఁ డితఁ డంచు నసుకువారు
పదములు పాదముల్ పరులవి, గ్రహియించి

నాకై త లివి యంచు నసుకువారు
నెప్పుడేఁ బని గల్గు నేనితో, వానితో

నాదేవుఁ డీ వంచు నసుకువారు
నొరుఁ డిచ్చు పదవిలో నుజ్జూతలూఁగుచు
నాప్రజ్ఞ యిది యంచు నసుకువారు

గీ॥ తలఁపఁదగ రట్టులయ్యు గ్రంథముల మొదల
దృష్టిపరిహారముగ వారికృతులఁ దలఁపఁ
గలుగు సత్కృతులకు నిలుకడ జగానఁ
గానఁ దలఁచితి తలఁతు నే లేనియెడల !

గీ॥ భామినుల కాదిభారతి భామినీవి
లాస మన్నను గవివాగ్విలాసమాట
వ్రాసెఁ బండితరాయలు భామినీవి
లాస మది నేటి కీర్ణు వెల్వడియె జగతి !

ఓమ్.

అస్మచ్ఛ్రీగురుచరణారవిందాభ్యాం నమః.

శ్రీ భాస్వాయనమః.

శ్రీ భామినీవిలాసము

చ॥ అతఃశు జయించు నిత్యము సమర్థుడనాఁగఁ బరార్థసంగతిన్
సతతము వీడు స్వార్థము, బ్రసక్తిగనుక గుణభూతజాతమం
దతులతడై కృమున్, మనమునందునుదాత్తమునున్ మనోజ్ఞమా
గతిమహిమంబునెవ్వఁడిలఁగాంచు స్వభావముగాఁగమిక్కిలిన్! 1

ఆ॥ వె॥ అతిపరిచయమున నగు నవజ్జయు ననా ౨౪౩౦౪

దరముఁ గల్గు సంతతగమనమున

మలయపర్వతమున మంచిగందపుఁ గట్టె

భిల్లకాంత కట్టె పుల్లజేయు!

2

గీ॥ అతిరుచిరమైన రుచి, శుచి యత్యధికము

తానుగా శంకరుఁడు వానిఁ దలనుఁ దాల్చెఁ

జందుఁ సర్వలోకానందు జాడఁజూచి

మొగము ముడిచెదవేల యంబుజిని! చెపుమ!

3

చ॥ అతులజగద్ధితప్రవణమైనది మానసవృత్తి, వాక్చమ

త్కృతియదిలోకమందుపమయెందునులేని దమానుషంబులౌ

కృతులునునాకృతు! మిగులహృద్యములార్యుల కెందుఁ జూడబం

డితుల చరిత్రమెట్లు ప్రకటించుట? వాక్కునకందఁబోదహో! 4

గీ॥ అకట చుంబించెఁ దుంబి షడంఘ్రి నన్ను
మాలి యని మాలతీ యేల జాలిఁజెంద
నాల్గుకాళ్లకె పశువౌ ననంగ నితని
కారు కాళ్లౌటనాయె నత్యర్థపశువు !

5

గీ॥ అజ్ఞు డెవ్వండ్లొ కోరికి నఱుఁతఁబెట్టె
హారమొక్కటిఁ జపలత నదియు దాని
నాకె వాసనజూచెను నమలె ముణిచి
చేసె విడ్డూరముగ నున్నతాసనంబు !

6

చ॥ అధిపతివౌదు తోయముల కాకరమాదువు రత్నరాశి కీ
వధికులకంటె బెద్దవభయప్రదుఁడౌదువు శైలపాళి కీ
వధిగమియింపరాదనఁగ నక్కట నిన్నిఁకమీదనేరి స
న్నిధినిలువందగున్ జనము? నీవె వచింపఁగదే మహాదధి ! 7

గీ॥ అన్నివై పులవృక్షంబు లరసిచూచెఁ
గోకిలంబులనడిగెను గొసరికొసరి
చంచరీకంబు దానికి సుభవింప
దుపమ నినుఁబోల్ప మాకంద ! యుర్విలోన !

8

గీ॥ అమితగుణవంతమైన పదార్థమేని
యొక్కదోషంబుచే నింద నొందుచుండు
నధికతరమయ్యుఁ దాను రసాయనముల
నుగ్రగంధంబుచేత వెల్లుల్లివోలె !

9

క॥ అరతేయి గడవలే దీ

హరిశిశు వృదయించి యులుమునటు వినినంతన్

ద్వర సంగములను ముడిచి యె

గురఁగాఁ బొంచుండెఁ దల్లికులుపున వీకన్ !

10

క॥ అరమోడ్చి లీలఁగను లని

దురించెద వదేల ? శంక దోషకయుండన్

బరిణామ విషమమగును

మృగరాజవై రంబు నీకు గంధగజేంద్రా !

11

గీ॥ అటచి ఘనుఁడుచల్లు నంబుకణంబులే

యాతురమునఁ గొనియెఁ జాతకంబు

దాత కాలులాడఁ దద్దయునోర్చు న

నన్యగతికుఁడై న యాశ్రితుండు !

12

మ॥ అవిసెన్ సిగ్గున గుండె దాడిమకు, నై ల్యంబబ్బె నేరేళ్లకున్

దవిలెన్ శూలముఖంబునన్ బనస, మానంబేఁచగాఁ, భీతిచే

జివరన్ దాగెనునీళ్లు గ్రుక్కుకొనుచున్ జెట్టెక్కిఁటెంకాయ, యీ

భువిలోనన్ ఫలరాజమామ్రముసముద్భూతంబుగాఘ్యాతిగా ! 13

గీ॥ ఆకసముఁబోలు నీతను వద్దెయేల ?

నాణెమైనట్టి యట్టిరత్నంబు లేల

దప్పిఁగొనువారి నాలుకఁ దడపికొనఁగ

నుదధి ! యీరాదుగాదె నీ యుదకమైన !

14

క॥ ఆనందమృగాళికి దా

వానలము సుశీలశాఖ కగు మదగజమున్

జ్ఞానప్రదీపవాతము

గానౌగద యెందుఁబొందు కాపురుషునితోన్ !

15

గీ॥ ఆపదలఁబొంది యేని మహాశయముండు

అకృతపూర్వమహాదార్య మడరఁజేయు

నన్నిబడియుఁ గాలాగరు వన్నిదిశలఁ

బటపు లోకోత్తరంబగు పరిమళంబు !

16

శా॥ ఆలానంబునఁ గాలిసంకెలలు నత్యం తాంకుశాఘాతముల్

గాలన్ మావటివాఁ డదల్చుచును లీలన్ దన్నుటల్ సింగమే

చాలన్ దాళగఁ జాలెనేనియు, నహో! జాలంబులై గాన నౌ

నేలా భద్రమదావళంబులు ధరిత్రీశాలి మోసాలలన్ ! 17

గీ॥ ఆశఁ జిరకాలముగ నిన్ను నాశ్రయించి,

కణముసనుఁ దనిసెడు చాతకంబు మాని

యూరకేటికి వర్షింతు వృదధిలోన

బుద్ధిమంతుఁడవయ్య నంబుదుఁడ చెపుమ !

18

గీ॥ ఆశ బంధింపఁ గలికోదయంబుదాఁకఁ

గోకిలం బాశ్రయించె నీ మోకమావి

పాకకాలాని కక్కటా కాకిమూక

దాని నెట్టంగ నిక నెట్లు? దానిబ్రదుకు !

19

ఉ॥ ఇంచుక మోదమొందునొకొయింపుగఁజిల్కలువల్కఁబిల్లి, హ
రించునె ? గంధసంపదకు సింగము కస్తురిలేడిజూచి, న
త్తించుమయూరముంగనినఁబ్రీతుఁడెబోయఁడు? దుష్టులెప్పువ్యా
పించు ధరన్, గుణంబెఱుఁగు విజ్ఞుఁడు కోటికొకండు కల్గెడున్ !

ఆ॥ వె॥ ఇంటనుండి తా మదేభంబునేనియు,
నట్టె మొసలి లాగి పట్టఁగలదు
రేవు దాఁటెనేని లావెల్లఁ జెడి బక్క
కుక్కచేతనై నఁ జిక్కిపొవు !

21

క॥ ఇరవగుఁగద యరవిందము
మరందధారలకు దానిమాని వృధా యే
మొరగించునంచు మరగెదు
ద్విరేఫ ! బూరుగను వలతె ? వెతలు గుడువఁగన్ !

22

గీ॥ ఉడుగణపరీవృతుం డాతఁ డోషధీశుఁ
డమృతమయుఁ డెంతొ కాంతి గలప్తిశశియు
భాను నిలుజేరి తా సత్త్వహీనుఁ డగును
పరువుదక్కునె యేరికే బరగృహమున !

23

గీ॥ ఉత్తయుఁబుమును మెఱపె శరత్తునందు
ఉఱుమకయ కురియును వాసతటి ఘనుండు
కూయునే గాని దుర్జనుం డీయకుండు
చేయునే గాని సుజనుండు చెప్పకుండు !

24

గీ॥ నడిసిపోయెను తేనె లవంబులేక

గాలితాకున నాకులు రాలిపోయె

నిస్సిరో యిట్టి తరుణమందేని నీవు

మధుపమా ! మాధవీలత మానవేల !

25

గీ॥ పైనఁ గరవాలధారల పగిదియయ్యుఁ

గోడె త్రాచులకంటెనుఁ గూరులయ్యు

లోన దీక్షలద్రాక్షల కేని యొసఁగు

గురువులై మించు ధీరులు కొందరుందు !

26

గీ॥ ఎంతగొప్పవారి యింతులే యశాఁ గాక

నాతిజాతినీతిఁ నమ్మరాదు

రాజరమణి కలువ రామరామా ! మధు

పాలిహళిగూడి కేళిసలుపు !

27

ఆ॥ ఎవ్వరడుగ కిలకు హిత మాచరించి య

మందముదము సుజనుఁ డందఁజేయు,

నెవఁడు పూజసేయ నిందుండు ముదమొంది

కలువకొలములకు వికాసమొసఁగు !

28

ఉ॥ ఏకుంజంబులనేని దూరుగద యెన్నేలేళ్ళుఁ గుందేళ్ళునున్

చూచి కేకివ్యాహము ముళ్లపందిగములున్ గీడించి నిద్రింపగా

నాకాశంబు స్పృశించు వృక్షమది ధన్యంబాను స్వచ్ఛాయలో

వీరకఁ ఘర్మముఁ బాపిమ త్తకరికఁ విశ్రాంతిఁగల్పించుటన్ ! 29

క॥ ఏజాడల రమియింపఁగఁ

దాఁ జనుగా కప్పు డపుడుఁ, దమిఁబైకొనఁగా శక్తి
నాజీవము మదిమఱవదు

రాజీవం బదిర భ్రమరరమణుని నెపుడున్ !

30

శా॥ ఏ నివ్వేసగి మండుటెండలకు నెంతే నింకిపోవంగ నె

ద్దానిం జేరుదు రాదులై పథికు లధ్వశ్రాంతులై యంచు డె

దాన న్మాన్గసరస్సు వంతఁగొని నిత్యం బింకుఁ దజ్జీవనం

బేనుత్యంబు; వృధాగదాయుదధియెంతేనీరమున్ దాల్చియున్ ! 31

క॥ ఏమందు నిన్ను ఖిలుఁడ ! మ

హామతి ! గుణపక్షపాత మారా ! యొక్కీం

తేమరక దివారాత్రము

నీ మదిలో సాధువులను నిల్పెదు వీరకన్ !

32

ఉ॥ ఏమియుఁ జేయనేరనివి యేల యుల్లాకకపోతకుక్కుట గుడ్డలు

గ్రామము కాకీమూకయును, గందపుఁజెట్టును జుట్టుకొన్నయా

పాములఁదోలుఁగేకయిడిప్రక్కనునిల్చు మయూరమొక్కఁడే

యా మలయాద్రినందలుఁబ్రహర్షమునున్ దరినొందవిందుగన్ !

గీ॥ ఏల యీచెట్టినకటంచు నాలవాల శా. ✓

మైనఁ జంపక ! యొక్కనాడై నఁ జేయ

నకట సిగ్గయ్యె నాకు నే డన్నిదిశలఁ

దావులం జల్లు నీదగు పూవులఁగన !

43

గీ॥ కట్టుకొయ్యను బడియున్న గంధగజము ఎదుగు

ఎలమి వేమందినే భరియింపఁజాలు

నిచ్చవచ్చిన యటు చరియించెనేనిఁ

గడుపునిండుటె కుక్కకుఁ గష్టమగును !

35

ఉ॥ కన్నులుకాళ్ళు నెమ్మొగముఁగావిగనున్నవి యెవ్వఁడీవు హం

స,న్నిలయంబో?మానసము, శస్త్రములచ్చటనేవియకా?సుధా

సన్నిభతోయముల్ కనకసారసముల్ మణులున్ సురద్రుమా

లున్నవి తీరమందు నట నున్నవె నత్తలు? లేవటంచు బ

ల్కన్నగి గేలిసేసెను బకంబు లయారె మరాళభర్తనున్ ! 36

గీ॥ కపటదోషంబునంజేసి ఖలుని దూర

ముననె విడనాడుదురు కొంప ముంచునంచు

సోయగంబయ్యుఁ జూడ నపాయశంక

జనులు విషమున నాశీవిషంబుఁబోలె !

37

గీ॥ కపురమున నాలవాలంబుఁ గట్టనేమి

యెఱువుఁగట్టంగ నేమగు మృగమదంబుఁ

గడవలందెచ్చి పన్నిటఁ దడపనేమి

యల్లివీడునె తనకు మున్నున్నగుణము !

38

గీ॥ కమలిసీ డెందమందేల కలతఁజెందఁ

గూళలగు కొంగ లేమేమొ కూసెననుచుఁ

బక్ష్మమకరంద మర్మంబుబాగునెఱుగు

నీయఘల్ భువినుండ దీర్ఘాయువులుగ !

39

గీ॥ కమ్మవలపుల కాసించు గాడ్పుఁగూడఁ
దుమ్మెదంబలె నని యెంచకమ్మ తమ్మి!
పరుల కానందమునుఁగూర్చుపనికిఁగాదె
యడుగుకొనువాఁడు తానయ్యె నధికుఁడయ్యు! 40

ఉ॥ కమ్మని నీ పరీమళముఁ గ్రమ్మెదు దిక్కులుపిక్కటిల్ల నం
దమ్ము మనోహరమ్ముఁ గనుదమ్ముల విందగు, నట్టలయ్యు నో
యమ్మక చెల్ల! వమ్ముగద యామ్రఫలప్రవరంబ! నీదు డెం
దమ్మది గ్రంథిలంబుఁ గఠినంబగుటన్ బలు మాటలేటికిన్! 41

కం॥ కరజాగ్ర జాగ్రదుద్ధర
వరశౌర్యముచేత మత్తవారణ మనుచున్
గిరిశిలలు రాలెన్ నెనఁడా
హరి కామిష లేశమబ్బదా విధివశతన్! 42

చ॥ కలకల నవ్వఁజూచెదవుకల్వల, మిత్రకరావమర్శనం
బుల నలరారె దీవు మధువున్ గడుకొత్తలు నూరు నీకు నే
వెలితియులే దికిట్టి శుభవేళలఁగాక తరంబె నీకు నో
జలజమ! షట్పదంబులకుసల్పుముదండిగఁదేనెదానమున్! 43

చ॥ కలిగినవారిమోమయినఁ గానవు దబ్బరలిచ్చకంబులున్
బలుకవు వారిడాబుల వినంజనవెన్నడు నానతోడ వా
రల నెనువెంటఁబొలువు కురంగమ! వేళలఁ బూరిమేసి వే
ళల నిదురింతు. వెంత విమలంబగు సత్తప మేడఁజేసితో! 44

గీ॥ కాకవృకభేకకోకబకంబులార !

వినతిఁగావించి యాచించి విన్నవెంట
గోలఁ జేయకుఁ డొక్కొంత జాలిఁబూని
కూయుచున్నది హాయిగా కోకిలంబు !

45

గీ॥ కాకమా ! యేల పెంచెదు కోకిలమును
వట్టి యాయాస మిదియగుఁ దుట్టతుదకు
తెక్క లవి వచ్చినంతనె తేపు నీ మొ
గంబు నెఱిగిన యల్లెనఁ గానఁబడదు !

46

ఆ॥ వె॥ కాకి యటచుఁగాక వాకిట నేప్రాప్తుఁ
గావుకావు కావు కావుమనుచు
సరసుఁ డద్దివినునె సంప్రీతి వినుఁగాక
కోయటంచుఁ బలుకు కోకిలమును !

47

ఉ॥ కానల సంచరించుచును గడ్డినిమేసెడు లేళ్ళబొడ్డులన్
దా నిడునంట కస్తురి విధాత వృధావధకై విమూఢతన్
దానిని దుష్టులౌ జనుల నొల్కలమూలములందు నుంచినన్
దాను మహోపకారియగు ధారుణిలోపల నెల్లవారికిన్ !

48

గీ॥ కావ్యతత్త్వంబొకించుకేఁ గాంచఁగల్గు
వార లారయ నెందఱో లేరుభుషని,
నెందు నెవ్వండుగలఁడు మరందమందుఁ
గలుగు మర్మమెఱుఁగ మధుకరుఁడుగాక !

49

ఉ॥ కావిరి గ్రమ్మినట్టు లగుఁ గా విరిదమ్ములతోడ నల్దెసల్
దావమురీతి దేహమున దాహముగొల్పెడు గంధవాహముల్
గావియు మార్దవం బభుల గానముగల్గిన యామృపర్ణముల్
నీవును లేనివేళలను నిక్కము కోకిలకున్ వసంతమా ! 50

ఉ॥ కుత్తుకయెండ నే మిటులఁ గూసెదు కోయిల రేబవళ్లు నీ
తత్తరమేల తమ్ముడ వృధాశ్రమ మీ చిగురాకుముక్కకై
సత్తువఁ దేల్చి యిచ్చునె? రసాలము తానుఫలంబుఁ, జూచు ను
న్మత్తతఁగాకఁగోకిలముమర్కటపాంథులనేక సమంబుగాన్ ! 51

క॥ కులనూ, శీలమ, రూపమ
యళు లెందున నతశయించు ? నై నను నీ పి
ల్లలఁబోలెఁ బెంతువానిన్
నళినీ ! నీ గొప్పదనమనకదగు నిదియున్ ! 52

గీ॥ కువలయామోదగుణగణగుంఫితులగు
నమలమతులకుఁ గోపంబు నందగించు
భువనసమ్మోహనామోద పూర్ణమైన
కుంకుమపుఁ బువ్వు చేదుచు గొమరుమిగులు ! 53

క॥ కొట్టినఁ గోసినఁ గాల్చిన
గట్టగనొరసినను వంత గలుగ దొకింతే
నట్టె తులఁ దూచగుంజన్
బట్టఁగరానట్టి యార్తి బంగరునకగున్ ! 54

అ॥ వె॥ కొండెగాని నోటఁ గోడెత్తాఁచునుఁ బెట్టె
నాల్కఁ యను మిషమున నలినభవుఁడు
దాని కాటువడిస వానిని బ్రతికింప
మందు మంత్ర మెందు మహినిలేదు !

55

గీ॥ కొండెగాండ్రొంట ముతీకీ గా కుండుల్లెల్లు
మఱచివారల కేనియు మానసములు
పువుల పొడివహించు న ప్పవనుఁడేని
ధుమ్ముఁ గొట్టుకొనఁడె మార్గమ్మునందు !

56

కం॥ కొందుబినకందముల నా
నందంబునఁ దిరుగుచుందు నళినదళములన్
పిందెదకుఁజేయు నీరము
నెందుల కిట హంస ! వీడె దెలుఁగన్ జెపుమా !

57

గీ॥ కోకిలా ! యొంటిఁ గానలోఁ గూయకోయి
కోయని మనోహరముగ సంకోచ ముడిగి
తమకొలమువాఁడ వీ వను తమినిఁగాక
కటికకాకులు నిన్నెవ్వా కసిమసంగు !

58

గీ॥ కోఁతులొనరించు సభలలోఁ గూరుచుండఁ
గొమ్మలే తగు మృదులాసనమ్ము లగుట
దంతనఖరాగ్రవిక్షతుఁ దగిన యాతి
ధేయము, సుభాషితమ్ము చీత్కృతియె సుమ్ము !

59

1) హాస్యశక్తి, 2) పరిమితభక్తి, 3) కలహంకరిత
 4) మిథ్యాప్రవృత్తులన్నియు స్వాధ్యయమున విరహము
 అరణ్య శ్రీభామనీవిలాసము 13

ఉ॥ కృమ్ముచు మంట నలైసలు గాలెచ్చడు నట్టిదవానలంబు నృ
 క్షమ్ములఁ దీగెలఁబొవలఁజాలఁగవాడ్చుచునుండ శైలబృం
 దమ్ముల కొమ్ములందున వృధాబహుధాజలధారలేల కుం
 భమ్ములఁ గుమ్మరించెదవు వారిద! నీకిది శ్రీమదంబొకో !60

శా॥ క్రీడల్ సల్పుము, స్వేచ్ఛగా దినుము నీరేజుంబులఁ, మున్నినీ
 రాడఁబొమ్మిక శైలనిర్మలముతోయంబందు, నెంతేదమి
 జోడుంగూడు కరేణులఁ గరములఁ ముద్దారలాలింపు పో
 రాడఁ మాత్రముఁ గోరకుండు మెద సారంగంబ !

సింగంబుతోన్ !61

గీ॥ కొత్త పూగుత్తులఁ జరించు మత్తభృంగ
 మార ! సంపంగి మూర్ఖున, దది మనోహ
 రంబుగాదొకొ ? తా విహారం బెఱుఁగదొ ?
 యింత బలవంతమానొకో ! యీశ్వరాజ్ఞ ! 62

గీ॥ ఖండితానేత్రకంజాలిఁ గావినింపు
 పాండితిదాల్చి సకల దిక్పాంతములకు
 మండనంబై వెలింగెడు చండభాను
 కరము లవి సాకుగాక జగంబుఁ గరము ! 63

చ॥ ఖరకరునెండవేసఁగినిఁ గ్రొంగియు, నెట్టలొ దీర్ఘమైన వా
 సరముల నోఁఘనుండ! నినుస్వాంతమునందుఁడలంచిత్తోసె, గో
 చరమయి డై వయోగమున జల్లున నీ వడగండ్ల దానిపైఁ
 గురియ ననుగ్రహింప నెటకుంజని చాతక మేరి నేమనున్ !64

గీ॥ ఖలుఁడు సజ్జనతూలరక్షణమునందు
 నసమశూరత్వ మొందు హుతాశనుండు
 పరుల దుఃఖాగ్నిఁ జల్లార్చుపనికి వాఁడు
 పవనుఁ డాతనివర్ణింప నెవఁడు భువిని !

65

క॥ ఖలు లీయిలఁగుశలులు సా
 ధుల కయ్యెడు మేలుచెఱుప దోషరహితులన్
 డెలియకయుండగఁ జిలువలు
 నిలువునఁ బ్రాణములు దీయ నిపుణములుగదా !

66

ఆ॥ వె॥ ఖలుఁడుచేయుఁ బాపకర్మంబు, దాని దు
 ష్ఫలము సాధుజనుల పై నఁబడును
 రావణుండు రామరమణిని హరియింపఁ
 గడలి కకట ! కలిగెఁ గట్టుపాటు !

67

శా॥ ఖ్యాతంబౌ భువనత్రయంబునను నీ గంధంబు శైత్యంబు లో
 కాతీతంబు, దిగంగనాంగణగతంబౌ కీర్తి, యుష్మద్గుణ
 వ్రాతం బెన్నికఁగన్నదయ్య నకటా ! వ్యర్థంబు శ్రీఖండమా !
 నీతోఁజ్ఞా భుజగంబులుండివిషవహ్ని జ్వాలలన్ గ్రహటన్ !

68

గీ॥ గగనమున దివ్యభవనముల్ గట్టఁదివురు
 జతనమునఁ జిత్రములు వ్రాయు సలిలమందుఁ
 దోయమున స్నాన మాడించు వాయువులను
 నీచులను సాధువులఁజేయ నెగడునతఁడు !

69

గీ॥ గండకంఠాతి మత్తవేదండములకుఁ
బాపు సింగంబు లేరీతిఁ జూపుఁబో ప
తాపసంపదఁ జిటికకుఁ దద్దటిల్లి
యట్టె హరిదంతముల కేగు హరిణములకు !

70

క॥ గుంజన్మధుకరములు దము
మంజులముగ నడవిఁబాడ మది సంకోచం
బుం జెంది నమ్రతన్ దల
లంజేరిచె భూమి దరుకులంబని తలఁతున్ !

71

గీ॥ గుణములేమి మేలు? గుణగౌరవం బేల
కాల్పనొక్కొక్క చూడఁ గాననమునఁ
జెట్లనెన్ని లేవు? శ్రీఖండవృక్షంబొ
కండె యగునుగాక, ఖండితంబు !

72

గీ॥ గుణవిదులఁజెంది గుణములౌ గుణము లవియ
యశాను దోషంబులుగ గుణహీనుఁజెంది
స్వాదుతోయభవములయ్యు వాహిను లవి
నోటి దరిఁజేర్పరాదు మున్నీటిఁజెంద !

73

క॥ ఘనకార్యములనుజేసితి
వచుపమ మగు యశముఁగంటి యావజ్జీవం
బును దీవనలొసఁగెద మో
యనుగుంజెలి ! నిన్ను మఱవ నది మావశమా !

74

గీ॥ ఘోరతరమైన యట్టి కాంతారమందుఁ
బంచమశ్రుతి కోకిలా! పాడఁబోకు,
గుంపులై వచ్చి నీదగు కొంపమీద
మాలకాకులుపడి పెద్దగోలఁజేయు!

75

ఉ॥ చక్కని యావిశాలమగు శాల్మలిపుష్పముఁజూచి, పండ్లునున్
జక్కగనుండు నిల్లెయని స్వాంతమునన్ దలపోసి, చిల్కతాఁ
బెక్కుదినాలువేచి సలిపెన్ దప మబ్బినదేమి? దూదిలోఁ
గ్రుక్కినకాయ లద్దియును గొట్టుకపోయెను గాలిగొట్టగా! 76

ఉ॥ చందన మర్యనందనము సానలరాయిఁగి దగ్గియేని గ
డ్డిందిని దానికీమగఁ గడిందిగ నావులు పాలునిచ్చు; దే
వుందలిఁజంపి వృద్ధిఁగను, లోకమునందునఁగుక్షిలోమృతిన్
బొందియు ముక్తికల్ వమనమున్ బొనరించెడు తిన్న
యన్నమున్! 77

గీ॥ చందనద్రుమము భరించు సర్పములను
దీపములు దాల్చుఁ దలను మషీపటలము
ఘచ్చఁదగిలించుకొనెఁ జందమామ మేనఁ
గువలయేశుండు ధరియించుఁ గొండెకాండ్రీ!

78

గీ॥ చాతకమునకు దాహంబు చాలఁగలుగఁ
జొక్కమైనట్టి నీరొక్క చుక్కదొఱకె
దైవయోగంబుచేత వాతంబు వినర
నదియు వదనమునఁబడక యవలఁబడియె!

79

89

81

82

83

84

గీ॥ చివురుటాకులు నాకులుఁ బువులుఁజూచి
తెలిసి రిక్తతఁ జెలికాఁడ ! తెలివిమాలి
ఫలము లాసించుకొని చెంతనిలిచెదేల
పండినను జేదె కాదె యీపాడువేళ్లు

85

మ॥ జలజాతాసనురాణివాసమున నై శ్వర్యముసర్వము లీ
లలుగాఁదోఁచఁగఁ జాలునేర్పరులమ్రోలన్ వేత్తతావారిపం
చలలోనెంగిలి కూతలేఱుకొనువాచాటూల్ విజృంభింపఁ బ
క్షులపిల్లల్ ఫణికిన్ గరీంద్రమునకుం గుండేళ్ళు సింగాలకున్
దలపైఁ గుక్కలునున్ బదంబునుపవితా ! చూడనేడెల్లిటన్ !

మ॥ తనకై తా ధనమున్ ధనాధికులయొద్దన్ గొన్నయవాని యా
ననమందెంతయునై ల్యమున్ గనుట వింతా? వార్ధిలో నిన్ని నీ
శ్లనుదాలోకహితార్థమై కరుణదాల్పన్ బూనుకొన్నట్టి యా
ఘనుడే నిల్వైన నల్లనై చనుట నిక్కంబౌచుఁ గన్పట్టగన్ !

నల్లనై చనుట

గీ॥ తనువు నిలువెల్ల ధవళమై తనరనేమి
బయటఁబడియుండు హంసలు పద్మములకు
మధుపములు లోన స్వేచ్ఛగా మసలుచుండు
నింతటిదె సుమ్ము జగతి శ్రీమంతులగతి !

88

గీ॥ తరుకులంబుల కాంతినిఁ దగ్గఁజేయు
జగతి జంతువులకుఁ గూర్చు సంకటంబు
హిమసమూహంబుఁ బైని వహించినావు
దేని కాసించి నీవు భవానిజనక !

89

గీ॥ తాన కౌశలమెఱుంగని గానపటిమ
మానసంపద లేనట్టి మానవపతి
దానహీనంబు లైనట్టి యేనుగులును
జ్ఞానమెఱుంగని యతియు జగాన సములు !

'90

ఉ॥ తావులకెల్ల మాళినిగదాయని కస్తురి ! నీవు లోనహం
భావము పెద్దదాల్చు టది భావ్యమె ? నీ కటు లబ్బియున్న నె
త్తావినఁగాడె కొండగుహ దాఁగిన దీనుఁడు నీదు తండ్రికిన్
జావుఘటెంతు వీ వతనిజాడ కీరాతులకెల్లఁ దెల్పుచున్ ! 91

ఉ॥ తీయనివానిలో మిగులఁ దీయనిదై పొగడొందు నీ ఫలం
బేయెడఁ బక్షులుందినవె ? యెద్దెసఁ జాతెనె నీ యంశంబు నీ
కోయిల లేజివుఞ్చెతిని కోయని పంచమసుస్వరంబులన్
హాయిగఁబాడి నిన్ దెలుపదా ? దెసలెల్ల రసన్ రసాలమా ! 92

గీ॥ తుంగభంగంబు లాభీల భంగినెగయ
ఘోషమొనరింతు వృదధి ! నీ గోలకాల !
దారిఁబోయెడు జనులు నీ తీరమందు
వెదకుచుందురు బావి నే వదనమొండ !

93

క॥ తుమ్మా ! నీకడ నేమి ఫ
లమ్మా ! పుష్పమ్మ యాకులా ! కంటకముల్
గ్రమ్మిన నీకడ కే మే
మిమ్మంచును జేరువార మే పేరాసన్ !

94

గీ॥ తెంపుమీఱ మృగేంద్రమందిరముఁ జొరగ
ద్విరదముక్తాఫలంబులు దొరకుఁగాని
నక్కబొక్కలు దూరంగఁ జిక్కుదూడ
తోకడెక్కలు నస్థులు దోలుముక్క!

95

ఉ॥ దంతి మదాంధభావమున, దానముగోరు ద్విరేఫపాళిని
జెంతకుఁ జేరనీక చెవిచేటలఁ దూరముఁదోల వానికే
మెంతయు శోభతక్కుఁ దనకే నును జెక్కుల, భృంగపాళిని
శ్చింతఁ జరించు నింక వికసించిన పద్మవనాంతరంబులన్ !

96

శా॥ దప్పిన్ గన్నులు తూర్పుఁద్రిప్పు, చెదమోదం బాచుకో
రాల్ గనన్
విప్పన్ గల్వలు మోములన్, మరుఁడుమశార్వీన్ లాగఁగా,
మానినున్
తప్పుల్ చేసిన నాథులన్ సయిచి, చెంతన్ జేర్ప నూహింపఁగా
నప్పా ! యిప్పుడ ? మబ్బుగప్పు సమయం బయ్యారె
యబ్బాసనా !

97

శా॥ దానోద్రేకచలద్విరేఫయుతమున్ దంతుల్ భయభ్రాంతిఁగా
లూనన్ లేనెట, దొర్లుచుండునెట, సద్యోముక్తముక్తామణుల్,
ప్రాణాపాయమునొందినంతట నెసింహంబగుహాద్వారమం,
దీనా డక్కటఁ నక్క లొక్కమొగి నెన్నేఁ గూయఁగా
నాయెఁగా !

98

ఉ॥ దీనుల పైరులెండగఁ మదిన్ గరుణింపక కొండలందు, నెంతేని యుదారభావముఁ బ్రతిష్ఠ యొనర్చెదు, దుర్మదంబునున్ బూని, మహాన్మతిన్ ఘనతఁబొందితినంచును, దోయవాహా! యాహా! నలుదిక్కులం దెలియనౌ, భవదీయ వివేకపాకమున్! 99

గీ॥ దూరమునఁజూచి బూరుగఁ గీర, మంబు
జంబులంబోలు పూలు, ఫలంబు లురువు
లంబరం బంబు నెత్తుఁ, గాలంబు వేచి
యాశ్రయించియు నరిగె నిరాశఁజెంది! 100

కం॥ దూరీకృతాన్యతాకిక
సౌరభసురభూజకుసుమసహవాసము చే
కూరియు, వేటొకసుమముం
గోరెదవే!, యేమి నీదు గుణమందునలీ! 101

గీ॥ దైవనశమునఁ గుటజమా! దరికిఁజేరు
మధుకరునిఁ జేయఁదగ దవమాన మెపుడుఁ
దేనెతో నిండియుండి యెంతేని మెలయు
నీరజములకుఁ గడుమాననీయుఁ డతఁడు! 102

గీ॥ జాలివేసంగిలోఁ దోటమాలి! నీవు
చిలుకరించిన నీటొచ్చే గలుగుపుష్టి
కడవపోతగ జడివాన పడెడుతటిని
ఘనుఁడు కల్గింపఁగలఁడె నృక్షముల కరయ! 103

క॥ ధరనెల్లెడలన్ ధారా

ధరమా ! పూరింతు వారిధారల నానాం

తరమున నీ చిలుపిట్టకు

బరువా? పూరింప నాల్లు వానచినుకులన్ !

104

క॥ ధీరధ్వానము లుడుగుము

నీరద ! నెలకడుపు నాకు, నీయూర్పులకున్

వారణశంకన్ దుముకు న

వారణ, నాజరరమధ్యభాగమునందున్ !

105

క॥ ధీరులు సుగుణోదారులు

పారద మటు మూర్ఛమృతియుఁ బడసియుఁ గడుఁ జే

కూరుతు రుపకారంబులు

దా రెంతవిపత్తునొంది తల్లడపడియున్ !

106

శా॥ నమ్మంజేయుచు జఁతుసంతతిని బ్రాణమ్మేనకా! గొందు లో

కమ్మందొక్కడనంచమందమగు శోకమ్మంద కోబోయ! స్వ

చ్ఛమ్మా ట్రేతములందు భూపతుల యాస్థానంబులన్

సాధు బృం

దమ్మున్ వేఁచెడుగూఢచిత్తులుభ వత్సాదృశ్యమున్ దాల్చుక

క్షమ్మం దెందలు లేరు గా, కరయ నిక్కాలంబునందున్

ఖలుల్ ! 107

ఉ॥ నాలుగుదారులందు గగనంబునఁ బక్షులు బాత నింక భృం
గాలి రసాలకోరకములందున నిల్కడఁగాంచె, నీవు నీ
లీలఁ గృశింప నోహదమ ! లేశము నిల్వఁగఁదావులేని యి
మ్మాలకు, నెట్టిదుర్గతులు, మీదటఁగల్గునొ ? యక్క
టక్కటా ! 108

గీ॥ నింగి విహరింప నిఖిలవిహంగకులము
లిచ్చవచ్చిన తావుల నెల్లకడలఁ
జిలుక ! పంజరబంధంబుకలిగె నీకు
మంచిమాటల ఫల మిదే ! యెంచిమాడ ! 109

మ॥ నినువెన్నంటిన చిత్రరూపులను మన్నింపంగదే మమ్ములన్
జన దెన్నండును వీడ, వీడుటయె నీ సంతోష మానేనియున్
విను మాకేమిఁక కేక ! హాని యదియూ నీకే సఖా ! మాకు నిం
క నరేంద్రదానశివశాశిసేమలలలిన్ గల్గున్ సుఖావాసముల్ ! 110

గీ॥ నిర్గుణుండు ప్రకాశింపనేరఁ జెందు
నెంతయాడంబరముఁ జేసి యేని నిజము
పైకిఁజూడంగ నెంతయో బాగుమీఱు
శాల్మలీవృక్షమట్టుల జగతిలోన ! 111

గీ॥ నీచమైపోతినే యని నీమనమునఁ
గూపమా ! యెన్నఁడును నీవు, కుండఁబోకు
మధికసరసంబు నీ హృదయంబుఁ జూడఁ
బరగుణగ్రాహివై, యిలఁ బలుగు దీవు ! 112

క॥ నీచరిత మోరిఖలుడ వి

వేచించి వచించువాడ వేత్తలమోలన్

చీ చాలు నీదుచందము

నీచా ! యెటు మండనేమి నేదలఁచెదనే !

113

ఉ॥ నీచులవేడఁ బోదు పరునిన్ శరణంబని చూడఁబోదు సం

కోచము వీడఁబో దొరులకున్ దనదుర్దశ నించుకేనియున్

సూచనసేయఁబో దెచటఁ జూడని మేల్మిగుణంబుఁగల్గు నీ

యాచకు నాశ్రితున్ జలదమా ! కరుణింపుము చాత

కంబునున్ ! 114

క॥ నీరక్షీరవివేకము

నేరిచియును హంసరాజ ! నీవె తడసినన్

ధారుణి నేడుకులవ్రత

మేరికఁ బాలించువార లితరులలోనన్

115

గీ॥ నీరజదళాశ్రయముఁగన్న నీటిబొట్ట !

ముత్తియము నేలయూరింతు పొలుపుమిగిలి

చేతఁబట్టి పరీక్ష నిజేయరాదు

మా క్షికముతోడ నీ కేటి మచ్చరంబు !

116

ఆ॥ వె॥ నీర మెందులేదు నీరజాలంకృతం

బళికులంబులకు బ్రహ్మమొసఁగ

నట్టలయ్య నదిర ! యంచలతేనికి

మానసంబునైన మానసంబు !

117

గీ॥ నీరజంబులనేవించి నిర్భరముగఁ
దీరజములైన కుటజముల్ గోరెదేని
జంచరీకమ ! సహజమా చంచలత్వ
మెటుల గెలువంగఁ జాలెదో యెఱుంగఁజాల ! 118

గీ॥ నీరుభేదించుకొని పైకి నిర్గమించు
టంతియే తమ్మిమ్మొగ్గ కృత్యంబు పిదప
వాసనయు విచ్చుటయు లచ్చివాసమగుట
దినకరకరగ్రహణఫల మనిరి ఘనులు ! 119

ఉ॥ నీవికసించురేకులను నిసృతమా మకరందధారలన్
ద్రావి వెదు భృంగరాజి మధురంబుగఁ బల్కుటకేమి? నీదు నె
త్తావి యపేక్షలేకయె సదా జగమెల్లెడఁ జల్లునట్టి స
ద్భావముఁదాల్చు గంధవహు బాంధవ మన్యము
పుండరీకమా ! 120

కం॥ నీ పుద్భవమందితికద
పావనమా వింధ్యమందు భావ్యంబే ర
ధ్యావారిలోనఁ గొనఁగా
నీ వెం తెండినఁ దరంగిణీ ! పరికింపన్ ! 121

గీ॥ పత్రపుష్పఫలంబుల భరముఁ దాల్చు
వాతశీతాతపంబుల న్యధ వహించుఁ
బరసుఖార్థంబు నాత్మ నర్పణముసేయుఁ
గొలుతు సద్భక్తి దాతలగురువుఁ దరువు ! 122

ఆ॥ వె॥ పద్మబంధుఁడుండఁ బద్మనాభుండుండఁ
బద్మజుండునుండఁ బద్మయుండఁ
బాపఫలమదేమొ పరిశుద్ధమా పద్మ
ములకు మంచుబాధ తొలఁగదుకద !

123

గీ॥ పరిమితజలంబుఁజూవె కుంభంబుఁ ద్రావుఁ
గుంభసంభవుఁ డంభోధిఁ గోలె లీల
మంచిజన్మంబుఁ గాంచుచు మించునొకఁడు
తండ్రినింగూడఁ దన చరిత్రంబుతోడ !

124

చ॥ పరుషముగాఁగ గర్జనము పాంథ ! వినంబడ మ్రోల, నేల కా
తరతయొకించుకేనిఁ గొనఁ దాపము లోకులకెల్లఁ బాప సు
స్థిరమగు దీక్షఁబూని తనజీవన మ ప్పనికొప్పగించు న
ప్పరమదయాళుఁడౌ ఘను ప్రభావము మున్ వినలేడె?
మిత్రుఁడా !

125

గీ॥ పరుషభాషలు వలుకుచు గురువు లెవనిఁ
గసరుచుందుకొ వారలే ఘనతఁగాంతు
ప్రక్క లరుగంగ వడి సానఁబట్టఁ బడక
సరపతుల మాల్చిపై మణుల్ వరలవుకద !

126

గీ॥ పరుల నుపసర్పణముసేయు పని ననంత
చింత యను ఘోరదావాగ్నిశిఖలలోన
నెందుఁ గందనిడెందమ్ము లెలమిఁదాల్చి
పాదపంబులు చల్లఁగా బ్రదుకుఁజూవె !

127

గీ॥ పరులగుహ్యంబు లెస్స గోపనముసేయు
గుణమయము సర్వజనులచేఁ గోరఁబడును
సజ్జనుం డిల రమ్యవసనమురీతి
ఖలులు చెడఁగొట్టుదురు వాని నెలుకలవలె !

128

గీ॥ పరుల కుపకృతిసేతయే ప్రకృతియైన
సుజనుఁ డనుమాట మధురమై సుధనుబోలు
నంబునిధిఁబోలుఁ దన్నానసంబు విమల
శారదాచంద్రచంద్రికాసమము యశము !

129

గీ॥ పరువుగల ప్రాణియొక్కఁడే పక్షిచాత
కంబు మనుగా కహా! చిరకాల మద్ది
ప్రాణములనై న వీఁడు పిపాసచేత
నాకపతిఁగాక లోకుల నడుగఁబోఁడు !

130

గీ॥ పర్ణసముదాయమంతయు జీర్ణమయ్యె
బండ్లుఁగూడను రాలె నీ యెండవేడిఁ
దిరిగి కరమరుదుగఁదాల్చుఁ దరుణిమంబు
మాధవా ! నీదుకరుణ నీ మావిమోక !

131

మ॥ పలుమా ^{గోల్లెను ముద్దుబాడు} రేపున మారుఁ డాత్మభుజదర్పం బేర్పడక జెప్పి వే
ల్పులమ్రోలక ^{మనోహరుడు} ద్రిపురార్ధిపై విడువ నమ్మున నాకపుంగొమ్మలి
మ్ములుగ్రమ్మంగనుపూలమాలికలసంపూజించునమ్మై భవో
జ్వలఫాలానలకీలకాహుతిగ భస్మంబయ్యె నయ్యయ్యయో !

కం॥ పాటీరమ ! నీదగు పరి

పాటిన్ మెచ్చుకొనఁగలదె పటిమ యొకనికీన్

గాటముగ నూరఁబడియున్

బాటవమునుఁ బరిమళమును నరుల కొనఁగెదా ! 133

గీ॥ పాడవే కోకిలా ! గీతి పంచమమున

మాన మేటికీ దాల్చెదే ? మావిమోక్షఁ

గాకులెల్లను మూఁకలై క్రమ్ముకొనఁగ

నేమొ నీగుణ మిచ్చట నెవ్వఁ డెఱుఁగు ! 134

ఉ॥ పాడతె గంధనాగములు భగ్నముసేయఁగ గొంత, మంచునన్

మాడెను గొంత, భీష్మముగ మండెడు గ్రీష్మపుటెండ పెల్లునన్

బూడిదయయ్యె నీయడవిఁ బూర్తిగ, నేడనొచ్చిక్కితావులన్

వేడుకఁజల్లు చెల్లెడల వింతలుగొల్పు లనంగవల్లికిన్

నేడిదెమూఁడెఁ జే టకట ! నిర్ఘ్నదావహతాశకీలలన్ !

కం॥ పారంబు పరము రుచులకు

సారస్వతజలధిమధనసంభూతంబున్

ధారుణిఁ ద్రావినవారి క

పారముదం బొసఁగు నాకవన మమృతంబై ! 136

గీ॥ పారిజాతపరీమళపరిచయంబు

గల్గునందాకఁ జమి యిట్లుఁ గాళ్ళుపడఁగఁ

జెట్టుఁజెట్టునుఁ బొదపొదఁ జుట్టిచుట్టి

వెతలఁబడుచుండు నీమధువ్రతము తమిని ! 137

ఆ॥ వె॥ పాలబోలె గొప్పమేలులెన్నియొక్కొలి
కాంచ కించుకేని వంచకుడయి
ప్రాణములనుఁ దీయుఁబగఁబట్టి ఖలుఁడు
కోదరముల కతఁడు సోదరుండు !

138

ఆ॥ వె॥ పంకశంక నిన్నుఁ బామరుల్ దోయఁ గ
స్తూరి నీదుమది విచారమేల
భూమిపతులులేరె పుడమిలో నిన్నుఁ బూ
జించి మేనిపై ధరించువారు !

139

ఉ॥ పంతముతోడఁ గాకులు నృపాలబలంబున గోకిలాభిఞ్
బంతులుదీరి విందుల నవారణద్రావ రసాలసార మే
మంతయుఁదీరెనేమి ? శ్రవణామృతమా నటు పాడుకాకి వా
సంతికవాసరాల సరసంబుగఁ గోకిలమటు పాడునే !

140

గీ॥ పాండువర్ణయు మఱి ^{దొడ్డుబావికొల్లికి} రజోవతియు నగుచుఁ
గంటకప్రకరంబుచేఁ గ్రాలు మొగలి ^{మొలకలను నీకి దుండుబావి}
నెట్లు సేవింపబోదు ? వొక్కింతసిగ్గు
మాలి రోలంబ ! ఛీ ! యభిమాన ముడిగి !

141

ఉ॥ పించెమ, కేకిబోలె, నిక వీనులకుంబైకమట్టు లింపుగాఁ
బంచమసుస్వరంబునను బాడున, పల్కున కీరమట్లు, రా
యంచలు మంచునున్ శశియు నట్టుల యత్తనువెల్లవెల్లయా
కాంచనపంజరంబునను గాకినిబెట్టుట కేమిహేతువో !

142

శా॥ పిల్లీ! గర్వముఁజెందఁబోకు మెద భూభృద్రత్న గేహాంతరం
 బెల్ల నీదని నేచ్చగాఁ దిరుగు చుర్వీశాళిపట్టాభిషే . .
 కోల్లాసంబుల నూరికిం బయట గానున్నట్టి గున్నేనుఁగే
 చెల్లున్ మంగళమండనంబునకు చీచీ ని న్నెవం డెంచునే !

క॥ పెద్దవి కొండలు వానికీఁ
 బెద్దది యిల దానికంటెఁ బెద్ద దజాండం ~~బ్రహ్మాండము~~
 బద్దిర ! దానికీఁ బెద్దలు
 పెద్దలు చలియింపకుంట విలయమునందున్ ! 144

గీ॥ పెద్దలగువారిమాటలు పెదవిదాఁటి
 వేగముగఁ బైకి నెన్నండు వెడలిరావు
 వచ్చెనేనియు మరలవు వ్యర్థమగుచు
 నేన్గుదంతమ్ములట్టుల నేపుమీఱి ! 145

క॥ ఫలములలో దళములలోఁ
 గల భేదం బరయుశక్తిఁ గలవా రిలలోఁ
 గల రేమి దాన? దేనెన్
 మిళిందమునకన్న నెన్న మేటియుఁగలఁడే ! 146

గీ॥ ప్రభుపరిగ్రహ మందేనిఁ బ్రాయికముగ
 ఖ్యాతినొందుట కిద్దర హేతువుగద !
 శంఖములులేవె? జలధి నసంఖ్యములుగఁ
 బాంచజన్యంబు ప్రఖ్యాతిఁబడసె నొకఁడే ! 147

R. Munteswararao

R. 18

శ్రీ భామినీ విలాసము

Head

ఆ॥ వె॥ ప్రీతిజేరు సళికి మూతిముడుచుకొంచు
సాదరముగఁ దా వొసంగవేనిఁ
దామరసమ! యేమి దాన దానికి హాని
పూతతోడనుండఁ జూతవనము!

R. Munteswararao
B.A. class
Head

148

మ॥ బలవంతుండు మహానుభావుఁడు జగత్పాణిండు చేరంగ నా
దల లామ్రాదులువంచి కోకిలశుకధ్వానంబులన్ జేయఁ గుం
డలఁ గల్గున్ మెడఁదాల్చి నిక్కెదవు శుంఠా! వంగవెంటేని, పె
ద్దల కేలోపములేదు; తేలె నిట నీతత్వంబె తాళద్రుమా! 149

ఉ॥ బాలశశాంకుఁ డుండఁదగుపట్టున దుత్తుర! ధూర్త! ప్రీతి నిన్
దాలించినంత నేమగును? దయ్యముతేఁడు తమంబువీడునే?
చాలగఁబొంగునే యుదధి? చంద్రశిలాతలముల్ ద్రవించునే?
శ్రీలు చకోరముల్ గనునె? చెల్వుగవిచ్చునె కైరవంబులున్!

ఆ॥ వె॥ బురదలేక మెఱయు సరసులు ధరలోన
ఖలులులేక వెలుగుఁగద! సదస్సు
కావ్యముల్ సెలంగుఁ గటువర్ణములులేక
విషయసత్తలేక వెలయు మనము!

151

గీ॥ భృంగములు పూల, బైన విహంగములు, బి
వంగములు శాఖలందు, భుజంగము లిటు
మూలము, భజించుఁ జందనభూజమునకుఁ
బరుల కుపకృతియేకదా! ప్రకృతికృతికి!

152

కం॥ బెకబెకలాడునుఁ బంక్

దకమున్ భేకంబు త్రావి దర్పం బొక యిం
చుకలేక మాతరసమున్

బికంబు పానంబుఁజేసి ప్రియముగఁ బాడున్ ! 153

గీ॥ మత్తగజకుంభముననుండు ముత్తియంబ !

మాంసఁబడి సింగంబు మానుఁగాక
గుంజములఁదాల్చు చెంచులు గొనరుగాక
రాదు లోపంబు నీ మహార్ఘ్యతకు దాన !

154

గీ॥ మత్తమాతంగతుంగకుంభములపై నఁ

గన్నుఁబెట్టుక సమయంబుఁ గాచియున్న
మృగమహారాజు గాంక్షింపఁ డెన్నఁడేని
లేడిపిల్లను జెంతనే యాడుచున్న !

155

మ॥ మదనిష్యందికపోలశోభితములౌ మాతంగముల్ దిక్కులం
దుది నెందో చరియింప విందుము కరేణుల్ జాలికిందావు ; సా
మ్యదశన్ జెందవులేల్లికెందునిలఁబ్రఖ్యాతిన్ మృగేంద్రుండుచూ
పఁదగున్ దీక్షునఖాళినిస్తులమహాపాండిత్యసందర్భముల్ ! 156

క॥ మదమెక్కి చక్రవాకము

గదియఁగ రాకున్న నేమి ? కలుగదె కోకం
బెద నమ్మి వలచి తమితో

సదా భజనసేయ నమృతసాంద్రా ! చంద్రా ! 157

గీ॥ మధువుఁ ద్రావితి కడపితి మాపు లిచట
నంతయును మఱచితి భృంగ ! యింతలోనఁ
గాంతి యొక్కింతదఱుఁగ హేమంతమందుఁ
దిరిగిచూడ వ దేలోకో సరసిజమును !

158

గీ॥ మరణమైనను మేలను మానఘనుఁడు
తన గుణోత్కర్ష మెన్నఁడే దఱుఁగనీఁడు
నారిపోనై న ననలుండు గోరుఁగాని
యొల్లఁ డొక్కటనై నఁ దాఁ జల్లఁబడఁగ !

159

క॥ మలయజమా ! నీ మహిమము
నలవియె పొగడంగ నెవనికై నను వినమున్
వెలిగ్రక్కెడు ఫణులన్ బరి
మలపననోద్ధారములను మనిచెద వారా !

160

గీ॥ మలయపర్వతమందున మొలచెనేనిఁ
జందనంబొనె వెదు రదే జాడఁజూడ
లోన సారం బొకింతేని లేనివానిఁ
జేవఁగూర్చఁగలం డొకో ! దేవుఁడేని !

161

గీ॥ మలినుఁ డీ వాదు వనురాగమహిత యదియు
వదరెదవు నీవు వికసితవదన యదియు
జపలుఁడవు నీ వ దత్యంతసరసహృదయ
భ్రమర ! పద్మిని నేమని పాసిపోదు !

162

ఆ॥ వె॥ మల్లెతీగెలందు మాలతీలతలందు
 భ్రమణములను సలుపు భ్రమర ! చిరముఁ,
 గాని చంపకముల కానసమ్ములయందు
 స్నేహపూర్ణమనముఁ జేయ కెపుడు ! 163

గీ॥ మాలతీ ! యేలఁ దాల్చెదు మానముద్ర
 మంజులంబుగఁ బాడ ని మ్మధుకరుండు;
 దాతృవరములు నిర్జరతరువులు శిర
 సా వహించును వీనిని సాదరముగ ! 164

మ॥ మును పా మానససారసాకరమునన్ పుల్లారవిందమ్ములం
 దునఁబుష్పాశ్శనుఁగమ్మనౌజలములందున్ బ్రాయమెవ్వానికీ
 జనె, నాయంచలతేఁడు నేఁ డెటుల నుండ న్నేర్చు నీ భీమని
 స్వనకృద్భేకనివాసపల్వలమునన్ బంకోదమధ్యంబునన్ ! 165

శా॥ ముల్లోకంబుల కెక్కు దాన మిఁక నంభోరాశి యుత్పత్తి; నీ
 యిల్లా! నందనమార ! సౌరభమనన్ హృద్యంబుదేవాళికీ;
 జెల్లంబో ! సురభూజమా ! వలచి యాచింపంగ నిన్ జేరువా
 ! రెల్లం దుల్యులటంచు నెంచెదవుగా కేవాఁడు నీసాటియే! 166

గీ॥ మూఁడునాలుగుకణములే వేఁడుఁ జాత
 కంబు దాహంబుకొల కంబుదంబు; నతఁడు
 నంబువులచేత నించు విశ్వంబునెల్ల
 నహహ ! మహనీయులకు నింతయానె యీవి ! 167

క॥ మృతులాభేచ్ఛయుఁ గృపణుని
 కీతరుల కీ నిచ్చ చెడిపె కింటియతనిపై
 మతి పాములతాల్మియు దు
 ర్మతిచెల్మియు ధాతస్పృష్ట మహి నెఱుఁగుదుమే ! 168

అ॥ వె॥ మెఱుఁగుపురుగు మెఱయు మిహిరాంశుఁ డుదయించు
 వఱకె రాత్రియందు భాస్కరుండు
 దూర్పుడెస నొకింత దోచిన యంత ఖ
 ద్యోత మేడ ? యేడ ? శీతకరుఁడు ? 169

చ॥ మొగలిఫలించునే? పనసపూయునె? పూలుఫలాలు నాగవ
 ల్లింగలవె? యొక్కటన్ గలుఁగులే! యొకదానికిమేలు; దానిచే
 బొగడికగల్గునే? బుధులు పూజయొనర్తురె? సర్వతోముఖం
 బుగఁ గదలీ! ప్రసిద్ధిగడుఁబొందితిసీదగుసాటియేదికన్ ! 170

అ॥ వె॥ మొల్లమగునుగాక మొగలిపూవునఁ దావి
 దానిచెంతఁ జేరఁ దగదు నీకు
 నొక్కబొట్టు తేనె చిక్కదు పైపెచ్చు
 నోట దుమ్ముఁబడును తేటికాస ! 171

ఉ॥ మంచిగుణంబు లేటికి సమార్జనఁజేయుదు మంచివాఁడ ! మే
 లంచుఁదలంచితేని వినవయ్య ! వచించెద మంచిమాట; శో
 భాంచితమై మనోహరమునై న సువస్తువు లేవి వాని భ
 క్షించుచుఁదాఁగలేబరమిసీ! కలిపెంచుచునుండునిత్యమున్ !

గీ॥ మంచిదానవయ్య మలయజమా ! మంచి

వార లేరివలనఁ జేరరారు

నిన్ను నాద్యజిహ్వలన్నిత్యమునుఁ దాల్తు

వీవు నీదు గొప్ప నేమి చెప్ప !

173

శా॥ మంథాసవ్యధనోర్చై సన్యలకునై మర్మంబులున్ నొవ్వఁగా

సంధుల్ వీడఁ దుపానుగొట్టినను నిచ్చల్ నిల్చు మర్యాద, లో

నం ధాత్రీధరముల్ భరించు జగముందన్నున్ బయఃపూర్తిచే

గంధిక్ దొడ్డదిగాగ నిన్నిటను వక్కాణింతు రన్నింటిలోన్ !

గీ॥ యశ మను సుగంధమునకుఁ దాలశునుఁ డతఁడు

శమహిమమునకుఁ దా హుతాశనుఁ డతఁడు

కరుణ యను విరులపాలి కాకస మతఁడు

గలుగు నొక్కఁడు సుజనదుఃఖిలుఁడు ఖిలుఁడు !

175

కం॥ యాచింప కిచ్చు సుఖముల

యాచించినవారి కీక యఖిలంబున్ సం

కోచంబు లేకఁ దోచున్

చీచీ ! విధిసేత కెందు శృంఖల మేదీ !

176

అ॥ వె॥ రాతిబండపుట్టు జాతియెంచఁగఁ గొయ్య

చెలిమి చిలువతోడఁ జిత్ర మట్టు

లయ్య మహిమఁ గంటి వద్దిరా ! మలయజ !

స్వగుణజాలగౌరవమునఁ గాదె !

177

మ॥ వనపాలుండు సమంబుగాఁ దరువులన్ భావించెనేకాని తా
ఘనకారుణ్యముతోడ నీపొగడమొక్కన్ జూడఁజాలం డట
య్యను శీఘ్రంబుగ మొగ్గవొడ్డగనె యోహోహోదిగంతంబులె
ల్లను సౌరభ్యముచేత నయ్యదియె రోలంబార్భటుల్ నించెడిన్!

ఉ॥ వాసనఁజూచి ముద్దుఁగొని పల్మరునాకుచుఁ జప్పరించి తూ
తూసరసంబుగాదనుచుఁద్రోసెభువిన్నినుఁగోఁతియంచు, నా
యాసము మాను మానికమ! అంతరసారవిలోకనమ్ము పే
రాసను రాతఁ జూర్ణమగునట్టులఁ గొట్ట దదే శుభంబులే!

కం॥ వినినంతఁ గటువు లగుఁ జ
మ్మనవరతపరోపకారు లనఘులు పెద్దల్
వినుచు సుబోధంబులు గన
ఘనౌషధము లట్ల సుఖముగావించు నొగిన్! 180

చ॥ విమలసరస్సునందుఁజని, వెన్నునిహస్తమున న్నివాస, మా
కమలకు నాలయంబవుదు, గంధమొ దేవమనోహరంబునౌ
కమలమ! సద్గుణంబు లివి కల్గియు నింకను గొన్ని తాల్చి నె
య్యమున ద్విజోత్తమున్ పరమహంసను గాంతు వ దెంత
వితయో! 181

గీ॥ వీధి నీరెల్ల గంగాప్రవిష్ట మగుటఁ
దీర్ఘ మగుఁగాడె దేవ! భూదేవతతికి
ఏనికేని జగాన మహానుభావ
సంగ మాన్నత్యహేతు వనంగఁ దగును! 182

గీ॥ వృథగఁ జాతక ! యెగిరెదవేల? యంబు
దంబు గా దది, యొక మదేభంబుసూవె;
యీదు కొంచెమునేని భవాదృశులకు
మహిని మాతంగదానంబు మధుపతతికె ! 183

క॥ వేదాంత మెంతఁ జదివిన
సా దగుట య దెట్లు? దుష్టజనుఁ డెంతయుఁ బూ
ర్ణోదధి మునింగి మెత్తన
గాఁ దా మైనాకుఁ డగుటఁ గల్గెనె తలఁపన్ ! 184

గీ॥ వ్యాసుఁ డగుఁగాక శౌతముఁ డగునుగాక
యల పతంజలి యగుఁగాక యెలమి నెవ్వఁ
డెఱుఁగకుండును సాహిత్య మెట్టిఁడేని
వాఁ డనర్హుండు గొన నాదు వందనంబు ! 185

శ్లో॥ వందిత్వంబును బూని యేనికొఱకై పాండిత్యముమాని దే
నిందక్కించుకొనంగ డెందముననేనింగాదొ యాస్థానమం
దుందంటాల్వడినిల్ప వాఁడు ఖలుఁడై తొల్లింటిమేల్దొచ్చి కీ
డుం దే నెవ్వనితోడ నే మనుచు నెట్టల్ నేఁడు తెల్పందగున్ !

గీ॥ వంశభవ్రుడయ్యుఁ దా గుణవంతుడయ్యు
సాధుసహవాసముననె పూజ్యతను గాంచుఁ
బొందునే మహిమము సొరబుట్టలేక
వల్లకీదండ మెన్నఁడే వసుధలోన ! 187

గీ॥ సకలగుణములు గల్గు నాజాడఁ జూడ
కళ్ళులు పరిమళహీనమానట్టి ధూర్త
ముఁ దమి జుంబించు నని గుంద బోకు చంప
కంబ ! మధుపాయులకు వివేకంబు కలదె !

188

గీ॥ సజ్జనుఁడు శాంతిఁ దనకు నాశంబు గలుగు
తరుణమందై న విడువఁడు పరులహితము
నటకీననుఁ దన్ను నౌర చందనపుఁ దరువు
పరశుముఖమున కొసఁగును బరిమళంబు !

189

గీ॥ సరళపికముతోడ సహకారములఁగూడి
యుండఁజేసి మంచియోగ మీని
ధాతచేత రోత దానిదా ? యీతప్పు
కాకి కూయుఁగాత కాటుకూత !

190

ఆ॥ వె॥ సాధువులకె దక్కు సజ్జనులధనంబు
దుర్మతులకు దొఱకు దుష్టధనము
శుకపికములు దినును జూతఫలంబులు
బలిభుజులకు వేపపండ్లు దక్కు !

191

ఆ॥ వె॥ సాధుసంగమంబు సమకూడ నద్దాని
పుణ్యఫలముచేతఁ బ్రోవఁదగును
తరువు తెన్నిలేవు దారిలో నిట్టటుఁ
గల్పుతరు వ డెందుఁ గానరాదు !

192

గీ॥ సార మొకరూపెసుమ్ము కల్వారములను
సారు మీరెడు చిత్రకాసారమునకు
నీరసంబును నిర్గంధ మార ! భ్రమర !
దానియాసలు మాను వృథాప్రయాస !

193

మ॥ సుడిగాలికొబిరుసెక్కెదిక్కులుపదిన్ శుష్కించెలోకంబుప్రా
జ్ఞుడుగాఁ డీ వనపాలకుం డినుడనన్ దుర్వారుడై మందు నె
ద్దడివేళన్ సకలంబుఁ జంపుటకునై దార్కొన్న సంపంగి కె
క్కడఁదెచ్చెన్ విధి నిన్నుఁ దోయదమ ! చిల్కన్ బై సుధా
సారమున్ ! 194

మ॥ స్తన్యంబుంగొనుసింగపుంగొదమ ! వేదండభ్రమన్ గ్రూరదృ
గ్విన్యాసంబొనరింతె యెల్లదెసలన్ బ్రీతిన్ త్రిలోకాళిహృ
జ్జన్యంబౌ పరితాపమార్పుచును విశ్వశ్రేయమున్ గూర్చు ప
రన్యం డానవసీలభాసురుడు ధీరధ్వానమున్ చేసెడున్ ! 195

మ॥ స్థూలంబౌ దృఢబద్ధమూలమొకటన్ దోరంబులొకొమ్మలిం
కాలంబంబు దురాపమా నగము వృక్షాధీశ ! భీతిల్ల నీ
కేలా ? యైనను గూర్చునాదుమదిలోనెంతేనిసంతాపమున్
జ్వాలాలీవలయంబు ఘస్మరము దుర్వారంబు దావాగ్నియే !

మ॥ హరిపాదాబ్జసపర్య తీర్థము కడున్ స్వచ్ఛాత్మయే రత్నమా
విరియున్ దైవతతమిస్ర మేది విన పృథ్విన్ శాస్త్రమా నద్దియా
దరమున్ సేమముగూర్చునాప్తుడగుఁజూ ! తత్వావబోధంబుదు
స్తరదుఃఖప్రదవాసనాపటలమే శత్రుండగున్ మిత్రమా ! 197

గీ॥ హాలాహలమును ద్రావును

కాలానలచుంబనంబుఁ గావించు మహా

వ్యాలముఁ గౌఁగిటఁజేర్చున్

లాలింపఁగ నెంచు నెవఁ డిలన్ దుశ్శీలున్ !

198

శా॥ నీరేజాక్షుఁడు నిద్రాపోవు నెచటన్ దిగ్దంతులున్మున్గు బెం
పారున్దేనఁ దిమింగిలప్రభృతమత్స్యంబుల్ గిరింద్రంబు లా
ధారంబెయ్యదివారిదంబులకుమార్తాండామృతాంశుల్లలిన్
దోరంబానటు మున్గి లేతు రెట నీతోయం బపేయం బనన్
బారావారమ ! నీకు నన్ని యొకలోపంబానొకొ! యారయన్ !

గీ॥ దోసిటం గల్గు పువ్వులు కేర్చొయి కొక్క

సమయమున సమముగ సువాసన లొసంగు

నదిర ! సుమనస్సులకుఁ బ్రీతి యగును వామ

దక్షిణంబులఁ దుల్యంబు తథ్య మరయ !

200

గీ॥ సటలు విదలింపకున్న గర్జనము సేయ

కున్నఁ గుధరంబునకు శోభ నొసఁగు మిగుల

సింగ, మట్టలసేయ నేనుంగు వశమ ?

నెత్తిపె నోరుపెట్టక మొత్తుకున్న !

201

గీ॥ ఇట వసంతము హేమంత మిట నటంచు

నిరుదౌరలమధ్యమునఁబోలె హృదయ మిట్టు

నట్టుఁ గొట్టుకలాడఁ గాలాన దళికీఁ

గుందమందున మఱియు మాకందమందు !

202

గీ॥ తోటయాసల మొదలంటఁ ద్రొంచు క్రింశు మోడుకపెట్ట
కమున నే మొనరించు శుకముల దెంత
యెత్తు పెఱిగిన నొత్తుగా నివురుపెట్ట
నెంతపూచినఁ గాచిన నేమియైన ! 203

గీ॥ సార మది భూగతంబౌ నుశీరమునకు
వేళ్లతోడఁ బ్రభంజన ! పెఱుకు దానిఁ
బరిమళము లెల్ల దెసలను బరపు మాల
తీలతనుమాత్ర ముట్టకు జాలిఁబూని ! 204

కం॥ స్థూలముగా మారముగా
నీలముగా నున్న దానినికొ దానార్థుల్
రోలంబంబు లిభం బని
చాలం బరువెత్త నదియు సైరిభ మయ్యెన్ ! 205

గీ॥ మంచివాఁ డౌదువే నీవు మంచివారి
గోష్ఠులకు నెక్కుమాత్ర నో కొండెగాఁడ
చూతవృక్షోగ్రమున నెక్కి కూతపెట్టఁ
గాకి పొందు నొకో కలకంఠపదము ! 206

గీ॥ మృగమదమ ! గర్వమొందకు మించుకేని
పరిమళ మొక్కఁడే నీదుపస యగుఁ జూమి !
చలువ, నిర్మలతయుఁ, బరిమళమును, సుకు
మారతయు గల్గుఁగాదె కర్పూరమందు ! 207

గీ॥ వానతటి పోవు నీ వెల్లువలును బోవు
శాశ్వతం బేది తటిని ! విశ్వంబులోన ?
దరినిఁ బెట్టెగిన తరువులఁ దొరలఁద్రోయు
పాతకము నీకు నిల్చు శాశ్వతముగాఁగ !

208

గీ॥ చండభానుకరంబుల నెండియెండి
దావదహనంబునను వడఁ దగిలి మిగిలి
నిలిచి యున్నట్టి వృక్షముల్ జలధరంబ !
జీవనముసేయు నీ విచ్చు జీవనముల !

209

గీ॥ మధురముగఁ బల్కు ద్విజవరు మఱియు మత్త
మధుపమును మాధవుండు సమముగఁ బెంచు
సజ్జనుగుణంబు ఖలునిదోషంబు జాతి
హీనునకు వేటుచేసెడు నిచ్చ యున్నె !

210

గీ॥ వలదనము మేము నిన్ను నో వానవాఁగ !
గంగవెల్లువలోనఁ బడంగఁ బోవఁ;
దగదు సుమి ! నీ కదెన్నఁడు దానిముందు
ప్రకటనము చేయఁగా నీ తరంగలీల !

211

కం॥ శరదిందుబింబ మెఱుంగని
యరవిందము జన్మ మగు నిరర్థక మకటా !
విరిదమ్మి సొగ సెఱుంగమి
నిరర్థకము చందురునకు నిక్కము భవమున్ !

212

గీ॥ చతురుఁ డవు నీవె కావె యో చంచరీక !

వెన్నెలలు గాయఁగాఁ గై రవిణి రమింతు

కమలబంధుండు వెలుగ నాకసమునందు

నంబుజినిఁగూడి హాయిగా నలరుచుందు ! 213

కం॥ కాలోచితముగ సాగ సగు

ఆ కాలము నవలను నీట
న, చివ్వులను నీ

పూలెన్నిటిఁ దరులు ధరణిఁ బూయ వెచట నే పావల
నీలాగు నశోకమునకుఁ

కావల.

బోలెన్ దోహదము గలదె భూజంబులకున్ ! 214

గీ॥ వెండికొండట బంగారుకొండ యంట

నచట వృక్షంబు లెయ్యవి యవిగ నుండు

మలలతేఁ డగుఁ దలపంగ మలయ మచట

ముసిడి వేళయుఁ జందనంబులగుఁ జువ్వె ! 215

చ॥ అనునయమొప్పుఁ బించెము శిఖాభరణంబుగ నొక్కఁడిన్పు నా

కననది యేల యిచ్చెదు శిఖావళ ! వామపదంబు గుండెమీఁ

ద నిడుచుబోయవాఁడదయతన్ నినుఁదన్నుచు నున్నవన్నిలా

గిన విధిలేక నీ వతనికిన్ సకలం బపు డిత్తుగానిలే ! 216

గీ॥ ధాత వక్రింప నెటు లాపదలు తొలంగుఁ

గర్కశం బగు కై వరుకరము తప్పి

కైవలపట్టనా

పడియె వలలోన మఱల నప్పాటు తప్పి

కటకటా ! మీను పడియె బకంబునోట ! 217

గీ॥ స్వస్తి యగు నీదు విద్రుమవనములకు న
మోఁజు నీ మణులకు నీకు నుదధి ! మాకు
నొదవిన్బులె సకలసంపదలు చాలుఁ
జంపక మిగిల్చె నన్ను నీ జలచరములు ! 218

ఉ॥ అంచ దినాంతమందుఁ జనె నధ్వపరిశ్రమపాసి శ్రాంతినిన్
గాంచఁగ నెంచి కాకబకకంకకులం బవి దాని, మూఁగఁగా
నెంచి హసించి పక్షముల నిట్టటులాగుచు గేలి సేసె; హా !
క్రించుల యాశ్రయంబునఁ జరింపఁ బరాభవ మెంతవారికిన్ !

ఉ॥ కాకులమూఁకలోపలఁ బ్రకాశము నొందదు హంస యశ్వము
నాచ్చికటకీర్తి రాసభసభన్ గన దక్కట ! నక్కగుంపులో
నేకడ వన్నె కెక్కఁడు మృగేంద్రుఁ డడెంతటిపండితుండునున్
వీకఁ గనం డొకించుకయు విద్వై నెఱుంగని మూఢపాళిలోన్ !

గీ॥ పాలునీరు వేలుపఱచెడి నీ బుద్ధి
యెందుఁ బోయె హంస ! యిప్పు డిందు
కళను జూచి బ్రమిసి కాసారవారిలోఁ *అట కలగలుగు*
గమలనాళకాంక్షఁ గదియఁ బోదు ! 221

గీ॥ సింహనఖము క్తములు రక్తసి క్తమాక్తి
కములు పరిణతబదరీఫలము లటంచుఁ
జెంచుది గ్రహించి జాడించి చెలువునీట
నట్టె యటఁ బొరవై చె నయ్యడవిలోన ! 222

ఉ॥ చాలఁగ నింత యీ సలిలసంపద యుండఁగ డస్సి డప్పితోఁ
దూలినవారి కీ విపుడు తోరముగా వడి నీ కొసంగఁగాఁ
జాలవయేని యో ప్రాదమ! చండమయూఁఖుని మండుటెండల
న్జాలఁగృశించునాఁడొసఁగఁజాలుదువెవ్వరి దాహశాంతికై !

శా॥ నీరేజాప్తుఁడు పశ్చిమాద్రీపయి నగ్నిజ్వాలలన్ జిక్కఁగా
సారంగంబు పిపాసనాస మధు వాస్వాదింపఁ గంజంబులో
దూరెన్ సంజలనందు బంది యగు టెందున్ సుంత చింతింపకే
యశారా! యిష్టఫలార్తులై న రసికల్సాపాయ మూహింతురే!

గీ॥ వంగవారాంగనలచూపులం గల సిరి
కోడి డైర్యంబు సాదగు లేడి వీడె
వీరి గుబ్బల కోడి కుంభిని మదించు
మూఁఁ డోడియు గరువంబు వీడఁబోఁడు! 225

ఉ॥ ఎత్తగు నారికేళము మఱింతలు కాయలుఁ జూచి యాకటన్
దత్తర మంది నోటఁగల ధాన్యపుకంకిని వీడి కాయపై
మొత్తెను జిల్క దాన ఫలమున్ గనఁజాలమికాక యక్కటా!
తుత్తుము రయ్యె ముళ్ళు మహిఁదొందరగాండ్రవివేకమింతెకా!

మ॥ ఒకచో నిర్వరముద్భవించియొకచోనున్నాముకొన్నాళ్ళహా
వికచాంభోజ! మృగీవిలోచనలకున్ విందా వతంసంబ నై
తి కదే! నాచను నీచనామమున నర్పింతున్ గటా! పామరీ
ప్రకరాంఘ్రహతమైననీటఁబడిదౌర్భాగ్యమ్మునన్ దమ్ముఁడా!

ఉ॥ ఓషికవిష్టపుష్పతను లొండు ద్విజావలి యుండు నిండ్ల నే
కోపముతో నులూకములు గొట్టి నఖంబుల తెక్క లూడ్చిస్వ
చ్ఛాపగఁ దమ్మితూండ్ల దినునట్టివివేకను, రాజహంసలన్
బాపురె ! గాంగనీరమును బాయ నొకించుక కల్కబారినన్ !

ఉ॥ ఏల చతుష్పథాన జనియించితి ? సాంద్రములై న నీడలన్
గ్రాలెద వేల ? యెప్పు మధురంబగు పండ్లను దాల్తువేల ? నీ
మూలమునన్ దరుప్రవర ! మూడెనుఁగీటులోర్చుకొమ్ము పాం
థాళి భవచ్ఛిఖం గొని ప్రహరముచేసినఁ బండ్లు రాల్చినన్.

ఉ॥ చంపకచందనంబులను జంపఁ గరీరముఁ బెంపఁ గాకీ గా
వింపగ రామచిల్కఁ బికవిప్రముఖాళి నధఃకరింపఁ గొ
న్పింప ఖరంబులన్ గరులఁబెట్టి తులన్ గపురంబుఁబ త్తిఁ దూ
పింపను నెంచు నీమలకు వే యొనరింతును వేయిదండముల్.

చ॥ చినుకులుగాఁగ గర్జనముసేయుచు నంబువులిచ్చు నద్దియున్
దనతటి వేచువారికిఁ బ్రదానముచేసెడువేళ నల్లనౌ
దనవట్టుపై నఁదెల్లఁబడుఁ దాఁ గడులాఘవమొందుమాటి కీ
ఘనుఁ డొక దాతయే నృపశిఖామణి వీరరసాశ్రయాగ్రణీ !

మ॥ జనియున్బాభవ మిప్పుడేకదర ఘంఘామారుతా

యొండొరెం

డొనెలల్ నీ విక నుండు దిప్పటికె బిట్టంగూల్చినా వెన్నియో
వనవాటంబులు వాపికానికరముల్ వట్టెన్గదా ! దిక్కులున్
బెనుధూళింబడి దుమ్ముకొట్టుకొనె నబ్బీ ! చూడునీదెబ్బకున్.

ఉ॥ పోతము దుస్తరంబగు సముద్రము దాటఁగఁగల్గు దీపికా
వ్రాతము చీకటిం జిదుము వాతములేనపు డుండు వీవనల్
శాతస్పటిక మదేభమును జక్కఁగఁ దిద్దఁగవచ్చుఁగాని యా
ధాతకునేని చేతగునె తన్పఁగ దుర్జనుచిత్త మెన్నిటన్. 233

ఉ॥ నీముకుళోద్భవంబుగని నిత్యము నిన్నఁ లాశ్రయింప నీ
వేమియుఁబల్కవచ్చి భ్రమియించుఫలంబులబై టఁగీటముల్
నీ మొగమేనిచూడకయె నీదుఫలంబుల మోదమందునో
మామిడిచెట్ట! చెట్టయునుమంచి నెఱుంగ నెఱుంగవించుకేన్.

మ॥ జలముల్ కొంచెము డిగ్గియన్ బిలము కాసారంబుకోనేటిము
న్కలుసీచంబులు, స్వాదుశీతములు గంగానీరముల్ శౌరియ
ఘ్రలబుట్టె న్నవణాబ్ధియు న్మునికి గంఢూషించుమాత్రంబు మా
నులు దీనంగద చాతకంబు లెపు డానుం బైని మేఘంబువుల్.

మ॥ నిలువ నిల్చెదు, పోదు పోయినమఱిన్ వీక్షింప వీక్షింతు చే
తలనంతఃపురకీర మెట్టటు మణిస్తంభాన ఛాయాశుకం
బ! లలికజేయగనేర్తు వన్నియును దివ్యంబై నవాగ్ధోరణి
బలుకుల్ కర్ణరసాయనంబగునటుల్ మాట్లాడగానేర్తువే.

ఉ॥ అంబర మంచునింగి హరియంచును గప్పయు మర్కటంబు దా
నంబు ద్విజంబటంచు భుజగంబును భోగియటంచుఁ బాము
నంబని యేన్గుచెక్కుల గనంబడు నీరు నిరర్థకంబుగాగా
డంబుగ నిట్టిపేరుల బడాయికిఁదాల్తురు కొందఱిద్ధరన్. 237

శా॥ ఓరీ ధుత్తుర! పాడుగోడపయి నేదోమూల జన్మించి బం
గారంబుంబలె గాంచనం బను సమాఖ్యంగాంచి మెల్లంగ న
గ్గారీనాధుకిరీట మెక్కి మదిఁ జల్కంగాఁ గళాపూర్ణు నౌ
రౌరా! చూచెదు పూర్వవృత్తమునురవ్వంతేఁ గనంబోవుగా!

శా॥ సీకుఁ నిర్మితిమర్మముల్ దెలియునేనిఁ బాకసంపత్తి మృ
ద్వీకామాక్షికమర్మనిర్మథనకృద్దీక్షుఁ సుధామాధురిఁ
నీకావ్యమ్మును మమ్ముబోంట్లయెదుటన్విన్పింపుమో మిత్రుఁడా
కాకున్నఁ స్వకృతాపరాధమటు నిక్కంబోకు పై కెన్నడున్.

శా॥ పాలావజ్ఞుల నాగభూషణకృపాపాంగాప్తసద్యోగవి
ద్యాలంబంబున వ్రాయఁగల్గితిని హృద్యంబై న పద్యంబులన్
బ్రాలేయాచలసేతుమధ్యకవిరాడ్వాఙ్మండనంబై న శ్లో
కాలన్ బండితరాయకల్పితములన్ గల్పాంతసంస్థాయులన్.

ఇది శ్రీమదమృతానందనాథగురునాథచరణారవిందమిళింద,
దంటుకులవార్ధిచంద్ర, వేంకటప్పయ బుధేంద్రతనూభవ,
సరసకవిరాజ, పండిత, వైద్యరాజ, సాధుబుధవిధేయ,
సుబ్బావధాని నామధేయ ప్రణీతంబైన ఆంధ్ర
భామినీవిలాసంబున ప్రథమాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

ఓ మితి శివమ్.

శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము
చే ల ప్రో లు (కృష్ణ)

శ్రీరామ.

శ్రీ భాస్యాయ నమః.

శ్రీ భామినీవిలాసమ్

మూ ల శ్లో కాః.

శ్లో॥ పదార్థవ్యాసజ్ఞా దుపజహ దథ స్వార్థపరతా
మభేదై కత్వం యో వహతి గుణభూతేషు సతతమ్
స్వభావా ద్య స్వాంతః స్ఫురతి లలితోదాత్తమహిమా
సమర్థో యో నిత్యం సజయతితరాం కో ఽపి పురుషః. 1

శ్లో॥ అతిపరిచయా దవజ్ఞా .
సంతతగమనా దనాదరో భవతి
మలయే భిల్లపురంధ్రీ
చందనతరుకాష్ట మిన్ధనం కురుతే. 2

శ్లో॥ రుచి రతిరుచిరా శుచిత్వ ముచ్చైః
శిరసి ధృతః స్వయమేవ శంకరేణ
కమలిని ! మలినీకరోషి కస్మా
న్ముఖ మిద మిన్దు ముదీక్ష్య లోకకాంతమ్. 3

శ్లో॥ అన్య జగద్ధితమయీ మనసః ప్రవృత్తి
ర నైవ కా ఽపి రచనావచనావలీనామ్
లోకోత్తరా చ కృతి రాకృతి రార్యహృద్యా
విద్యావతాం సకల మేవ గిరాందవీయః.

4

శ్లో॥ కిం మాలతి ! మ్లూయసి మాం విహాయ
చుచుంబ తుంబీకుసుమం షడంఘ్రిః
లోకే చతుర్భి శ్చరణైః పశు స్యాత్
స షడ్భి రత్యర్థపశు ర్న కిం స్యాత్ ?

5

శ్లో॥ హరం వక్షసి కే నాపి
దత్త మజ్ఞేన మర్కటః
లేఢి జిఘ్రితి సంక్షిప్య
కరో త్యున్నత మాసనమ్.

6

శ్లో॥ తోయానా మధిపతి రాకరో మణీనామ్
శైలానా మభయపదం మహా మహద్భ్యః
అగ్రాహ్యో యది భవసి త్వ మేవ తావత్
కోను స్యా జగతి తదా జనావలంబః.

7

శ్లో॥ పృష్టాః ఖలు పరపుష్టాః
పరితో దృష్టాశ్చ విటపిన స్సర్వే
మాకంద ! న ప్రపేదే
మధుపేన త వోపమా జగతి.

8

శ్లో॥ అమితగుణో ఓపి పదార్థో
దోషే నై కేన నిందితో భవతి
నిఖిలరసాయనమహితో
గంధే నోగ్రేణ లశున ఇవ.

9

శ్లో॥ గర్జిత మాకర్ణ్య మనా
గంకే మాతు ర్నిశాగ్ధజాతో ఓపి
హరిశిశు రుత్పతితుం దా
గజ్ఞా న్యాకుఞ్చ్య లీయతే లిభ్యశమ్.

10

శ్లో॥ లీలాముకులితనయనమ్
కిం సుఖశయనం సమాతనుషే
పరిణామవిషహరిణా
కరినాయక ! వర్ధతే వై రమ్.

11

శ్లో॥ గర్జితా ఓపి జలదేన వికీర్ణాః
చాతకై ర్జగృహిరే జలరేఖాః
దాతు రాశ్రితజనాః పరుషోక్తి
ర ప్యనన్యగతికా హి సహంతే.

12

శ్లో॥ త్రపా శ్యామా జమ్బూ ర్దళితహృదయం దాడిమఫలమ్
స శూలం సంధత్తే హృదయ మభిమానేన పనసః
భయా దన్త స్తోయం తరుశిఖరజం లాజ్జలిఫలమ్
సముద్భూతే చూతే జగతి ఫలరాజే ప్రసరతి.

13

శ్లో॥ కీం ఖిలు రత్నై రేతైః

కీం పున రభ్రాయితేన వపుషా తే

సలిల మపి యన్న తావక

మర్ణవవదనం ప్రయాతి తృషితానామ్.

14

శ్లో॥ ఆనందమృగదావాగ్నిః

శీలశాఖిమదద్విపః

జ్ఞానదీపమహావాయు

రయం ఖిలసమాగమః.

15

శ్లో॥ ఆపద్గతః ఖిలు మహాశయచక్రవర్తి

విస్తారయ త్యక్తపూర్వ ముదారభావమ్

కాలాగరు ర్దహనమధ్యగత స్సమంతాత్

లోకోత్తరం పరిమళం ప్రకటికరోతి.

16

శ్లో॥ ఆలానబద్ధన మ థాఙ్కుశతీవ్రహ్మత

మాధోరణస్య చరణాహతితర్జనే చ

కణ్ఠీరవో యది సహేత మదావళానాం

పూగః కుతః క్షితిభుజాం నదనాంతరేషు.

17

శ్లో॥ భారాధర ! వివేకాత్మన్

ముధా వర్షసి వారిధౌ

చిరాశ్రితం కణా తృప్తమ్

చాతకం కీం న లోకనే.

18

శ్లో॥ ఆకలికోదయ మాశా

పాశా దాశ్రిత్య కోకిల శ్చూతమ్

పాకప్రవణే తస్మిన్

కాకై రథ వారితః కథం జీవేత్.

19

శ్లో॥ మార్జారో లభతే న మజ్జులశుకాలాపేన కౌతూహలం

కస్తూరీహరిణస్య సౌరభభరై స్సింహో న సంతుష్యతి

ప్రీతి ర్నాస్తి మయూరతాణ్డవశతై ర్వాఙ్మధస్య దుష్టై స్సదా

వ్యాప్తాయాం భువి సన్తి కేఽపి విరళాస్సన్తోగుణగ్రాహిణః.

శ్లో॥ నక్ర స్స్వస్థాన మాసాద్య

గజేంద్ర మపి కర్షతి

స ఏవ ప్రచ్యుతస్థానా

చ్ఛునా ఽపి పరిభూయతే.

21

శ్లో॥ భృంగపుంగవమరందనిర్ఘ్న రీ

సద్మపద్మ మపహాయ సాంప్రతమ్

జాల్మశాల్మలి ముపైతి కిం వృథా

శ్లోక మాకలయితుం సమీహసే.

22

శ్లో॥ ఉడుగణపరివారో నాయకోఽప్యోషధీనామ్

అమృతమయశరీరః కాన్తియుక్తోఽపి చంద్రః

భవతి విగతరశ్మి ర్మణ్డలం ప్రాప్య భానోః

పరసదననివిష్టః కో లఘుత్వం న యాతి.

23

శ్లో॥ గర్జతి శరది న వర్షతి

వర్షతి వర్షాసు నిస్స్వనో మేఘః

నీచో వదతి న కురుతే

న వదతి సుజనః కరో త్యేవ.

24

శ్లో॥ గళితాని మధూని సర్వతో

భువి కీర్ణాని దళాని మారుతాత్

అధునా ఽపి చ హంత! మాధవీమ్

మధు పై నా మిహ నావముఞ్చసి.

25

శ్లో॥ ఉపరి కరవాలధారా

కారాః కూర్రా భుజజ్జమపుజ్జవాత్

అస్త స్సాక్షౌ చ్ఛ్రాక్షౌ

దీక్షాగురవో జయంతి కే ఽపి జనాః.

26

శ్లో॥ ఉత్తమానా మపి స్త్రీణాం

విశ్వాసో నై వ విద్యతే

రాజప్రియాః కై రవిణ్యః

రమన్తే మధుపై స్సహ.

27

శ్లో॥ సత్పూరుషః ఖలు హితాచరణై రమంద

మానస్దయ త్యఖిలలోక మనుక్త ఏవ

ఆరాధితః కథయ కేన కరై రుదారై

రిందు ర్వికాసయతి కై రవిణీకులాని.

28

శ్లో॥ ఏణ శ్రేణీ శశకనివహాః శల్యకానాం సమూహాః
 కేకీవ్యూహాః శ్రయతి వసతిం యత్ర కుత్రాపి కుంజే !
 సో ఽయం ధన్యః సకలసుకృతీ పాదపో ఽభ్రంలిహశ్రీః
 యస్య చ్ఛాయా మయ మనుసరే దాతపార్తః కరీంద్రః. 29

శ్లో॥ క్వచి త్క్వచి దయం యాతు
 రన్తుం ప్రేమవశంవదః
 న విస్మరతి రాజీవ
 మాజీవ మళినం హృది. 30

శ్లో॥ యాతేమయ్యచిరాన్నిదాఘమిహిరజ్వాలాశ్చైశ్శుష్కతాం .
 గంతా కం ప్రతి పాఢసంతతి రసౌ సంతాపమాలాకులా
 ఏవం యస్య నిరన్తరాధిపత్యై ర్నిత్యం వపుః క్షీయతే
 ధన్యం జీవన మస్య మార్గసరసో ధి గ్వారిధీనాం జనుః. 31

శ్లో॥ కి మహం వదామి ఖిల ! దివ్యమతే
 గుణపక్షపాత మభిహో భవతః
 గుణశాలినో నిఖిలసాధుజనాన్
 య దహర్నిశం న ఖిలు విస్మరసి. 32

శ్లో॥ ఏతస్మిన్ మలయాచలే బహువిధైః కిం తై రకించి త్కరైః
 కాకోలూకకపోతకుక్కుటగణై రేకో ఽపి పార్శ్వస్థితః
 కేకీ కూజతి చే త్తదా విగళితవ్యాళావళీబద్ధన
 స్సేవ్య స్సాస్య దిహ సర్వలోకమనసా మానందన శ్చందనః.

శ్లో॥ సాధారణతరుబుద్ధ్యా

న మయా రచిత స్త వాలవాలోఽపి

లజ్జయసి మా మిదానీం

చమ్పక ! సౌరభ్యనిర్భరైః కుసుమైః.

34

శ్లో॥ బంధనస్థోఽపి మాతజ్ఞః

సహస్రభరణక్షమః

శ్వాఽపి స్వచ్ఛందనిలయః

స్వోదరం నైవ పూర్యతే.

35

శ్లో॥ క స్తవం లోహితలోచనాస్యచరణో? హంసః; కుతో?

మానసాత్ ;

కిం త త్రాస్తి? సువర్ణపజ్జజవనా న్యమ్భుస్సుధాసన్నిభమ్

త త్తీరం నవతరత్నఖిల్లాఖచితం కల్పద్రుమాలజ్జ్వలమ్ ;

శమ్భూకాఃకిముసంతి? నేతి; చ బక్తై రాకర్ణ్య హీహీకృతమ్.

శ్లో॥ ఖిలః కాపట్యదోషేణ

దూరే తైవ విస్మయతే

అపాయశజ్జిభి ర్లోకై

ర్విషేణాశీవిషో యథా.

37

శ్లో॥ కర్పూరధూళీరచితాలవాలః

కస్తూరికాకల్పితదోహదశ్రీః

హిమాంబుకుంభై రభిషిచ్యమానః

ప్రాశ్చం గుణం ముఞ్చతి కిం పలాణ్డుః?

38

శ్లో॥ కమలిని ! మలిన్సకరోషి చేతః

కి మితి బక్తై రవహేలితా నభిజ్ఞైః

పరిణతమకర్షణమార్మికా స్తే

జగతి భవన్తు చిరాయుషో మిలిన్దాః.

39

శ్లో॥ మధుస ఇవ మారుతే లస్మిన్

మా సౌరభలోభ మంబుజిని ! మంస్థాః

లోకానా మేవ ముదే

మహితో ల ప్యాత్మా లమునాద్ధితాం నీతః.

40

శ్లో॥ దిజ్మండలం పరిమళై స్సురభీకరోషి

సౌందర్య మావహసి లోచనలోభనీయమ్

ఆహో ! రసాలఫలవర్య ! తథాపి దూయే

యద్గ్రంథిలం చ కఠినం హృదయం బిభర్షి.

41

శ్లో॥ భిన్నా మహాగిరిశిలాకరజాగ్రజాగ్ర

దుద్దామశౌర్యనికరైః కరటిభ్రమేణ

దైవే పరాచికరిణా మరిణా తథా లపి

కుత్రాపి నాపి ఖలు హా ! పిశితస్య లేశః.

42

శ్లో॥ యావ త్త్వాం న ఖలు హసన్తి కై రవిణ్యో

యావ త్త్వాం తరణికరాపరామృశన్తి

యావ త్తే మధువిభవో నవో లస్తి

తావ న్మాధ్వీకం, వితరసరోజ ! షట్పదేభ్యః.

43

శ్లో॥ యద్వక్త్రం ముహూర్తే నేన ధనినాం, బ్రూమే న చాటన్మృషా
నైషాం గర్వవచ శృణోషి, న చ తాన్ ప్రత్యాశయా ధానసి
కాలే బాలతృణాని ఖాదసి, సుఖం నిద్రాఽసి, నిద్రాగమే
తస్మే బ్రూహి, కురజ్జ! కుత్ర భవతా కిం నామతః పుంతపః? 44

శ్లో॥ కాకా వృకాః కోకబకాశ్చ భేకాః
ప్రణమ్య యుష్మా నిద మేవ యాచే
కోలాహలం మా కురుత క్షమధ్వం
పుంస్కోకిలః కూజతి మఞ్జురావమ్. 45

శ్లో॥ కరటకలకంఠశాబక
మేనం పుష్టాసి కిం ముధా యాసైః
లియ మిహ పురా సపక్షః
పరిచయ మపి తే నజానీతే. 46

శ్లో॥ కరోతు కరట శృబ్దమ్
సర్వదా ప్రింగణే వసన్
న శృణోతి బుధః ప్రిత్యా
శృణోతి పికభాషితమ్. 47

శ్లో॥ కస్తూరికాం తృణభుజా మటవీచరాణామ్
విన్యస్య నాభిషు వధాయ వృథా చకార
మూఢో విధి స్స కిల దుర్జనలోలజిహ్వ
మూలేషు నిక్షిపతి చేత్ సకలోపకారః. 48

శ్లో॥ త త్త్వం కి మపి కావ్యానాం
జానాతి విరలో భువి
మార్మికః కో మరన్దానా
మస్తరేణ మధువ్రతమ్.

49

శ్లో॥ ధూమాయితా దశదిశో దళితారవిందా
దేహం దహన్తి దహనా ఇవ గంధవాహః,
త్వా మస్తరేణ మృదుతామృదళామృమంజు
గుళ్జన్మధువ్రత మహో కిల కోకిలస్య.

50

శ్లో॥ అహోరాత్రిం కూజం స్త్వ మితి గళశోషం కి మయసే
తవ భ్రాతః ప్రాప్యం పరభృతకకించి త్కిసలయమ్
పరీక్షాపూర్వం కిం వితరతి రసాలః ఫల మయం
పికః కాకః పాంథః కపి రపి చ సర్వే ఽపి సదృశాః.

51

శ్లో॥ న కులే నాపి చ శీలే
నచాపి రూపే ఽస్తి కశ్చి దుత్కర్షః
య త్పుష్టాసి మిళిందాన్
అరపంద ! మహత్త్వ మేత త్తే.

52

శ్లో॥ విశ్వాభిరామగుణగౌరవగుంభితానామ్
రోషో ఽపి నిర్మలధియాం రమణీయ ఏవ
లోకం పృణైః పరిమళైః పరిపూరితస్య
కాశ్మీరజస్య కటుతా ఽపి, నితాంతరమ్యా.

53

శ్లో॥ హేముః భేదో న దాహో న
భేదేన కషణేన వా
త దేవ తు మహా ద్దుఃఖమ్
య గ్గజ్ఞానమతోలనమ్.

54

శ్లో॥ వదనే వినివేశితా భుజస్తీ
పిశునానాం రసనామిషేణ ధాత్రా,
అనయా కథ మన్యథా 2వలీథా
న హి జానామిమనాగమన్త్రాః.

55

శ్లో॥ సుజనానా మపి హృదయమ్
పిశునపరిష్వంగమలిన మిహ భవతి
పవనః పరాగవాహీ
రథ్యా సజ్జే రజస్వలో భవతి.

56

శ్లో॥ కలయసి మృణాలకస్తమ్
విహరసి బిసనీదళేషు సానస్తమ్
అయి రాజహంస ! సంత్యజ
సీహ మనోహరి త త్కథం వారి.

57

శ్లో॥ ఏక స్తవ్విం గహనే 2స్మిన్
నకలం కదాచి దపి కుర్యాః
సా జాత్యశంకయామీ
న త్వం నిఘ్నన్తి నిర్దయాః కాకాః.

58

శ్లో॥ యుక్తం సభాయాం ఖలు మర్కటానామ్
శాఖాస్తరూణాం మృదులాసనాని
సుభాషితం చీత్కృతి రాతిథేయీ
దంతైర్నఖాగైశ్చ విపాటితాని.

59

శ్లో॥ దవదహనజటాలజ్వాలజాలాహతానామ్
పరిగళితలతానాం మ్లాయతాం భూరుహానామ్
అయి జలధరశైలశ్రేణిశృంగేషు తోయం
వితరసి బహుశోఽయం శ్రీమదస్త్రావకీనః.

60

శ్లో॥ కేళిం కురుష్వ పరిభుంక్ష్వ సరోరుహాణి
గాహస్వ శైలతటనిర్భరిణీపమాంసి
భావానురక్తకరిణీకరలాలితాఙ్గా !
మాతఙ్గా ! ముఞ్చ, మృగరాజ ! రణాభిలాషమ్.

61

శ్లో॥ చరన్వినాస్తే నవమఞ్జరీషు
న షట్పదో గన్ధఫలీ మజిఘ్రిత్
సా కిం న రమ్యా స చ కిం నరన్తా
బలీయసీ కేవలమీశ్వరాఙ్గా.

62

శ్లో॥ ఖండితా నేత్రకంజాలి
మఞ్జురఞ్జనపణ్డితాః
మణ్డితాఖిలదిక్పాఞ్డితా
శ్చండాంశోః పాతు భానవః.

63

శ్లో॥ గ్రీష్మే భీష్మతరైః కరై ర్దినకృతా దగ్ధోఽపి య శ్చాతకః
 త్వాంధ్యా యథాఘనవాసరాకథమపిద్రాఘీయసోనీతవాన్
 దైవాల్లోచనగోచరేణ భవతా తస్మిన్నిదానీం యది
 స్వీచక్రేకరకాని పాతనకృపా తత్కంప్రతి బ్రామహే. 64

శ్లో॥ ఖల స్సజ్జనకార్వాస
 రక్షణై కహంతాశనః
 పరదుఃఖాగ్నిశమనో
 మారుతః కేన వర్ణ్యతే.

65

శ్లో॥ ఖలాస్తు కుశలాః సాధు
 హితప్రత్యూహకర్మణి
 నిపుణాః ఫణినః ప్రాణా
 నపహర్తుం నిరాగసామ్.

66

శ్లో॥ ఖలః కరోతి దౌరాత్మ్యమ్
 మలం సతతి సాధుషు
 రావణేన హృతా నీతా
 బంధనం తు మహోదధేః.

67

శ్లో॥ సారభ్యం భువనత్రయేఽపి విదితం శైత్యంతులోకోత్తరమ్
 కీర్తిః కిం చ దిగ్జ్ఞాజ్ఞాగతా కిం త్వేత దేకం శృణు
 సర్వా నేవ గుణాని యం నిగరతి శ్రీఖండ ! తే సుందరా
 నుజ్ఞంతే ఖలు కోటరేషు గరళజ్వాలా ద్విజిహ్వవళి. 68

శ్లో॥ వ్యోమనివాసం కురుతే
చిత్రం నిర్మాతా యత్నతః సలిలే
న్నపయతి పవనం సలిలైః
యః క్షుద్రో చరతి సత్కారమ్.

69

శ్లో॥ వేదగణగణకణ్డూతి
పాణ్డీత్యపరిపన్థినా
హరిణా హరినాలీషు
కథ్యతాం కః పరాక్రమః.

70

శ్లో॥ వ్యాగుష్ణన్మధుకరపుంజమృగగీతా
నాకర్ణ్య స్తుతి ముదయ న్నయాతిరేకాత్
అభూమితలనతకస్థరాణి మన్యే
ఋణ్యే ఋస్మి న్నవనిరుహం కుటుంబాని.

71

శ్లో॥ నైర్గుణ్య మేవ సాధీయో
ధిగస్తు గుణగౌరవమ్
శాఖినో ఋన్యే విరాజంతే
ఖండ్యంతే చంద్రనదురమాః.

72

శ్లో॥ గుణాగుణజ్ఞేషు గుణా భవంతి
తే నిర్గుణం ప్రాప్య భవంతి దోషాః
సుస్వాదుతోయప్రభవా హి నద్యః
సముద్ర మాసాద్య భవంత్యపేయాః.

73

శ్లో॥ కృతం త్వయోన్నతం కృత్యం
అర్జితాఽప్యమలం యశః.
యావజ్జీవం సఖే తుభ్యం
దాస్యామో విపులాశిషః.

74

శ్లో॥ విపినే ఘోరతమేఽస్మిన్
మా కురు పికపచ్చమారావమ్
కాకావళి రధునా తే
కులాయ మావృత్య రాతిఘోషేణ.

75

శ్లో॥ విశాలం శాల్మల్యా నయనసుభగం వీక్ష్య కుసుమమ్
శుక స్యాసీ ద్బుద్ధిః ఫల మపి భవే దస్య సదృశమ్
ఇతి ధ్యాయ న్నాస్తే ఫల మపి చ దైవా త్పరిణతమ్
విపాకే తూలోఽస్త స్సపది మరుతా సోఽప్యపహృతః. 76

శ్లో॥ సూక్ష్మభూయ స్వయ మపి పరానస్తద శ్చన్దనదుః
ధేను ర్ధనే రస మనుదినం దత్తఘాసానురూపమ్
హత్వా మాతూరదయ మయతే హా! స్వయం వృశ్చికాది
ర్మృత్వా ప్యన్నం వమయతి నృణాం మక్షికాకుక్షిగామీ. 77

శ్లో॥ వహతి విషధరాన్ పటేరజన్మా
శిరసి మషీపటలం దధాతి దీపః
విధు రపి భజతే తరాం కళఙ్కం
పిశునభరం చ విభర్తి యత్ క్షితీన్ద్రః.

78

శ్లో॥ చాతకేన తృప్షితేన య దంభో
బిన్దుమాత్రం మమలం పరిలబ్ధమ్
దైవతస్త దపి వాతనిపాతాత్
అన్యతః పతిత మాస్య మపాస్య.

79

శ్లో॥ తావ త్కోకిల ! విరసాన్
యాపయ దివసాన్ వనాస్తరే నివసన్
యావ నిమిశ దళిమాలః
కోఽపి రసాలః సముల్లసతి.

80

శ్లో॥ దూరీకరోతి కుమతిం విమలీకరోతి
చేత శ్చిరస్తన మఘం చులకీకరోతి
భూతేషు కి ఇచ్చ కరుణాం బహులీకరోతి
సజ్గ స్సతాం కిము న మశ్లాశ మాతనోతి.

81

శ్లో॥ గర్జసి నో ఘన మశ్చసితోఽయం
చాతకపక్షీ వ్యాకులితోఽయమ్
దైవవశా ద్యది పశ్చిమవాతః
కస్తస్యం క్వాయం క్వ చ జలపాతః.

82

శ్లో॥ ఏత్య కుసుమాకరో మే
సంజీవయతా గిరం చిరం చిరం మగ్నామ్
ఇతి చిన్తయతో హృదయే
పికస్య సమధాయి శౌభికేన శరః.

83

శ్లో॥ కుసుమాని లిఖన్తు నామ చిత్రే
కతిచిత్రాల్లవిశేషరూఢశిషాః
సురభిత్వ మమూని కిం లభన్తే
కథ మేతేషు రసం పిబన్తి భృంగాః.

84

శ్లో॥ సుమతి రపి దత్తై రపి ప్రవాన్తై
రపి కుసుమై రపి రిక్తతాం విదిత్వా
ఉపవససి సఖే ఫలాశయా కిం
పరిణతవా నపి తిక్తయేవ నింబః.

85

శ్లో॥ లీలాలుణ్ఢితశారదాపురమహాసంపద్భరాణాం పురో
విద్యాసద్మవినిర్గళత్కణ ముషో వల్లంతి చే త్పామరాః
అద్య శ్వః ఫణినాం శకున్తశిశవః దన్తావళానాం శశాః
సింహానాం చ సుఖేనమూర్ధసుపదంధాస్యంతిశాలావృకాః. 86

శ్లో॥ స్వార్థం ధనాని ధనికా త్ప్రతిగృహ్ణాతోయ
దాస్యం భజే న్మలినతాం కి మిదం విచిత్రమ్
గృహ్ణా పరార్థ మపి వారినిధేః పయోఽపి
మేఘోఽయ మేతి సకలః కిల కాలిమానమ్.

87

శ్లో॥ హంసా స్సర్వాజ్ఞధవళాః
పద్మేభ్యో బహి రాసతే
అంతర్విశన్తి మధుపాః
శ్రీమతా మీదృశీ గతిః.

88

శ్లో॥ తరుకులసుషమాపహరామ్
జనయ స్తేం జగతి జీవజాతార్తిమ్
కేన గుణేన భవానీ
తాత హిమానీ మిమాం వహసి.

89

శ్లో॥ యథా తానం వినా రాగో
యథా మానం వినా నృపాః
యథా దానం వినా హస్తీ
యథా జ్ఞానం వినా యతిః.

90

శ్లో॥ అయి బత గురుగర్వం మా స్మ కస్తూరి యాసీ
రఖిలపరిమళానాం మాళినా సౌరభేణ
గిరిగహనగుహాయాం లీన మత్యస్తదీనం
స్వజనక మము నై వ ప్రాణహీనం కరోషి.

91

శ్లో॥ రసాల ! తవ మాధురీప్రథితసత్ఫలమ్ పక్షిణ
శ్చరంతి న హి తే యశః ప్రకటయన్తి కాష్ఠాసు తే
పిక స్తు నవపల్లవగ్రాసన మేవ కుర్వన్ స్వరైః
ప్రకాశయతి దిక్షు తే మృదులపంచమాఖ్యై ర్యశః.

92

శ్లో॥ తరంగమాలికాభీల
ధి క్తే సాగరగర్జితమ్
యస్య తీరే తృషాకాన్తాః
పాన్థాః పృచ్ఛంతి వాపికామ్.

93

శ్లో॥ పత్రఫలపుష్పలక్ష్మ్యో

కదా ఒష్యదృష్టం వృతం చ ఖలు సూక్తైః

ఉపసర్పేమ భవస్తమ్

బర్హర ! వదకస్య లోభేన.

94

శ్లో॥ గమ్యతే యది మృగేంద్రమన్దిరమ్

లభ్యతే ద్విరదకుంభమాక్తికమ్

జుబుకాలయగతేన లభ్యతే

వత్సపుచ్ఛఖురచర్మఖండనమ్.

95

శ్లో॥ దానార్థినో మధుకరా యది కర్ణతాళైః

దూరీకృతాః కరివరేణ మదాంధబుద్ధ్యా

త స్యైవ గండతలమండనహాని రేష

భృంగాః పున ర్వికచపద్మవనే చరన్తి.

96

శ్లో॥ తృష్ణాలోలవిలోచనే కలయతి ప్రాచీం చకోరీగణే

మానం ముంచతి కిం చ కైరవకులే కామే ధను ర్ధున్వతి

మానే మానవతీజనస్య సపది ప్రస్థాతు కామే ఒధునా

ధాతః కిం ను విధౌ విధాతు ముచితాధారాధరాడంబరః. 97

శ్లో॥ న యత్ర స్థేమాసం దధు రతిభయభ్రాస్తనయనా

గళద్దానోద్రేకభ్రమదళికదమ్బాః కరటినః

లుతన్ముక్తాభారే భవతి పరలోకం గతవతో

హరే రద్య ద్వారే శివశివ ! శివానాం కలకలః.

98

శ్లో॥ దీనానా మిహ పరిహాయ శుష్కసస్యా
న్యోదార్యం ప్రకటయతో మహీధరేషు
జౌన్నత్యం పరమ మవాప్య దుర్మదస్య
జాతో ఽయం జలధర ! తావకో వివేకః.

99

శ్లో॥ ఉత్తుంగ మంభోజసమానపుష్పమ్
బృహత్ఫలం శాల్మలివృక్ష మేవ
దూరా తస్మాలోక్య విపాకకాలే
శుకా స్సమాశ్రిత్య గతా నిరాశాః.

100

శ్లో॥ అపనీతపరిమలాంతర
కథే పదం న్యస్య దేవతరుకుసుమే
పుష్పాంతరే ఽపి గన్తుం
వాంఛసి చే ద్భ్రమర ! ధన్యో ఽసి.

101

శ్లో॥ సముపగతవత్తిదై నా
దవహేలాం కుటజ ! మధుకరే మాగాః
మకరస్థతున్దిలానా
మరవిన్దానా మయం మహామాన్యః.

102

శ్లో॥ తోయై రల్పై రపి కరుణయా భీమభానౌ నిదాఘే
మాలాకారవ్యరచిభవతాయాతరోరస్యపుష్టిః
సా కిం శక్యా జనయితు మిహ ప్రాప్య పేణ్యేన వారాం
ధారాసారా నపి వికిరతా విశ్వతో వారిదేన.

103

శ్లో॥ ధారాధర ధరావారి

ధారాభి రభిపూరితా

ఖగత్క్రోటీపుటద్రోణే

పూరణే కిం ను తే శ్రమః.

104

శ్లో॥ ధీరధ్వనిభి రలం తే

నీరద ! మే మాసికో గర్భః

ఉన్నదవారణబుద్ధ్యా

మధ్యే జరరం సముచ్ఛలతి.

105

శ్లో॥ ఉపకార మేవ తనుతే

విపద్గతః సుగుణో నితరామ్

మూర్ఛాంగతో మృతో వా

నిదర్శనం పారదో ఒత్ర రసః.

106

శ్లో॥ ఏకో విశ్వసతాం హరా మృపఘ్నుణః ప్రాణా నహం ప్రాణినా

మి త్యేవం పరిచింత్య మా స్మ మనసి వ్యా ధానుతాపంకృధాః

భూపానాం భవనేషు కిం చ విమలక్షే త్రేషు గూఢాశయాః

సాధూనామరయో వసంతి కతి న త్వత్తుల్యకక్షాః ఖలాః. 107

శ్లో॥ ఆపేది రేంబరసథం పరితః పతజ్ఞాః

భృంగా రసాలముకులాని సమాశ్రయంతి

సంకోచ మఞ్చతి సర స్త్వయి దీనదీనో

మీనో ను హంత ! కతమాం గతి మభ్యుపైతు.

108

శ్లో॥ నిఖలేషు విహస్తేషు
హస్తా ! స్వచ్ఛస్తచారిషు
శుక ! పజ్జరబన్ధస్తే
మధురాణాం గిరాం ఫలమ్. 109

శ్లో॥ అస్మాక్ విచిత్రవపుషస్తవ పృష్ఠలగ్నాం
స్తవం నైవ ముఞ్చసి సఖే ! యది వా విముఞ్చ
హా ! హస్తా ! కేకీవర ! హాని రియం త వైవ
భూపాలమూర్ధని పునర్భవితా స్థితి ర్నః. 110

శ్లో॥ నిర్గుణో శోభతే నైవ
విపులాడంబరోఽపి నా
ఆపాతరమ్యపుష్పశ్రీ
శోభిత శ్శాల్మలి ర్యథా. 111

శ్లో॥ నితరాం నీచోఽస్మీతి
త్వం భేదం కూప ! మా కదాఽసి కృధాః
అత్యంతసరసహృదయో
యతః పరేషాం గుణగ్రహీతాఽసి. 112

శ్లో॥ రే ఖిల ! తవ ఖిలు చరితం
విదుషా మగ్రే వివిచ్య వక్ష్యామి
అథవాఽలం పాపాత్మకా !
కృతకథయాఽపి తవాహితయా. 113

శ్లో॥ ప్రసీద తు పయోద ! తే హృదయ మాశ్రితే చాతకే
 య దస్య త ఇమే గుణాః పున రనన్యసాధారణాః
 న నీచజనయాచనం న శరణాంతగాలోచనమ్
 న గౌరవవిమోచనం న నిజదుర్దశాసూచనమ్.

114

శ్లో॥ నీరక్షీరవివేకే

హంసాలస్యం త్వ మేవ తనుషే చేత్
 విశ్వస్మి న్నధునా ఽన్యః
 కులవ్రతం పాలయిష్యతి కః.

115

శ్లో॥ హే నీరబిన్దుక ! సరోజదళాశ్రయేన

ముక్తాన్ విలోభయసి మా క్రికడంబరశ్రీః
 ఆదాయ పాణిషు పరీక్షితు మక్షమ స్త్వం
 మూక్తాఫలైః కి మితి మత్సర మాతనోషి.

116

శ్లో॥ అస్తి య ద్యపి సర్వత్ర

నీరం నీరజమణ్డతమ్
 తథా ఽపి న మరాళస్య
 మానసం మానసం వినా.

117

శ్లో॥ నీరజా న్యపి నిషేవ్య నిర్భరమ్

తీరజాని కుటజాని వాఞ్ఞసి
 చంతలత్వ మిహ చంచరీక ! తే
 సాహజం కథ మిదం విమోక్ష్యసి.

118

శ్లో॥ ఏతావ త్సరసిజకుట్మలస్య కృత్యమ్
భిత్వా ఽంభ స్సరసి వినిర్గమో బహి ర్యత్
ఆమోదో వికసన మిన్దిరానివాసః
తత్సర్వం దినకరకృత్య మామనన్తి.

119

శ్లో॥ అయి దళదరవిద్ధ ! స్యన్తమానం మరన్తమ్
తవ కి మపి లిహన్తో మశ్శుగుశ్శన్తు భృశ్శాః
దిశిదిశి నిరపేక్ష స్తావకీనం వివృణ్వన్
పరిమళ మయ మన్యో బాంధవో గంధవాహః.

120

శ్లో॥ తటిని ! చిరాయ విచారయ
విన్ధ్యభువ స్తవ పవిత్రాయాః
శుష్యన్త్యా అపి యుక్తం
కిం ఖలు రథోదకాదానమ్.

121

శ్లో॥ ధత్తే భరం కుసుమపత్రఫలావలీనామ్
మర్మవ్యథాం వహతి శీతభవాం రుజంచ
యో దేహ మర్పయతి చాన్య సుఖస్య హేతోః
తస్మై వదాన్యగురవే తరవే నమో ఽస్తు.

122

శ్లో॥ కిం బాంధవేన రవిణా హరిణా ఽపి కిం వా
లక్ష్మ్యో ఽపి కిం సరసిజోదరజేన కిం వా
ఏకస్య శుద్ధచరితస్య సరోరుహస్య
నైషా తుషారజనితా శమితా విపత్తిః.

123

శ్లో॥ కుంభః పరిమిత మంభః

పిబతి పపౌ కుంభసంభవో ఽంభోధిమ్

అతిరిచ్యతే సుజన్మా

కశ్చి జ్ఞనకం నిజేన చరితేన.

124

శ్లో॥ శృణ్వన్ పురః పరుషగర్జిత మస్య హస్త !

రే పాన్థ ! విహ్వలమనా నమనా గపి స్యాః

విశ్వా ర్తివారణసమర్పితజీవనో ఽయమ్

నాకర్ణితః కీము సఖే! భవ తాంబువాహః.

125

శ్లో॥ గీర్భి ర్గురూణాం పరుషాక్షరాభిః

తిరస్కృతా యాన్తి నరా మహత్త్వమ్

అలబ్ధశాణోత్కషణా నృపాణామ్

న జాతు మాతౌ మణయో నసన్తి.

126

శ్లో॥ పరోపసర్పణానన్త

చిన్తానలశిఖాశ్తైః

అచుంబితాన్తఃకరణాః

సాధు జీవన్తి పాదపాః.

127

శ్లో॥ పరగుహ్యగుప్తినిపుణం

గుణమయ మఖిలై స్సమీహితం నితరాం

లలితాంబర మివ సజ్జన

మాఖివ ఇవ దూషయన్తి ఖిలాః.

128

శ్లో॥ అవిరతం పరకార్యకృతాం సతామ్
మధురిమాతిశయేన వచోమృతమ్
అపి చ మానస మంబునిధి ర్యశో
విమలశారదచన్దిరచన్దికా.

129

శ్లో॥ ఏక ఏవ ఖగో మానీ
చిరంజీవతు చాతకః
పిపాసయా వా మ్రియతే
యాచతే వా పురస్తరమ్.

130

శ్లో॥ జ్యేష్ఠః పర్ణసమూహః
ఫల మపి గళితం నిదాఘదాహేన
మాధవ ! తవ కరుణాతః
పునరపి తరుణాయతే చూతః॥

131

శ్లో॥ పురో గీర్వాణానాం నిజభుజబలాఽహో ! పురుషికా
మహోకారం కారం పురభిది శరం సమ్ముఖయతః
స్మరస్య స్వర్బాలానయనసుమమాలార్చనపదమ్
వపు స్సద్యోభాలాన లభసిత జాలాస్పద మభూత్.

132

శ్లో॥ పాటీర ! తవపటీయాన్
కః పరిపాటీ మిమా మురీకర్తుమ్
య త్పిషతా మపి న్యాణాం
పిష్టాఽపి తనోషి పరిమలైః పుష్టిమ్.

133

శ్లో॥ రేరే కోకిల ! మాభజ మానమ్
కించి దుదగ్చయ పగ్చమరాగమ్
నో చే త్వా మిహ కో జానీతే
కాకకదంబకపిహితే చూతే.

134

శ్లో॥ లూనం మత్తగ్జైః కీయత్కియ దపి చ్చిన్నం తుషారార్ద్రైః
శిష్టం గ్రీష్మజభీష్మభానుకిరన్తై ర్భస్మీకృతం కాననమ్
ఏషా కోణగతా ముహూః పరిమలై రామోదయస్తీ దిశా
హా ! కష్టం లలితా లవజ్జలతికా దావాగ్నీనా దహ్యతే. 135

శ్లో॥ మాధుర్యపరమసేమా
సారస్వతజలధిమథననంభూతా
పిబతా మనల్పసుఖదా
వసుధాయాం మమ సుధా కవితా.

136

శ్లో॥ యావ దేనం స జానాతి
పారిజాతం మధువ్రతః
తావ ద్రథమణ మే వాస్య
కుష్ఠోకుష్ఠో ద్రుమేద్రుమే.

137

శ్లో॥ కృత మపి మహోపకారం
పయ ఇవ పీత్వా నిరాతజ్కం
ప్రత్యుత హస్తం యతతే
కాకోదరసోదరః ఖలో జయతి.

138

శ్లో॥ అయి ! త్వక్తా ఓసి కస్తూరి !

పామరైః పజ్కశజ్కయా

అలం ఘోదేన భూపాలాః

కిం న సన్తి మహీతలే.

139

శ్లో॥ కాకాః ప్రభుప్రణిహితాః పికపజ్జిబృందై

ర్మాకస్తబృందమకరస్తరసాన్ పిబన్తు

ప్రాప్తే వసన్తసమయే కథ మాచరన్తి

కర్ణామృతాని కలపచ్ఛమకూజితాని.

140

శ్లో॥ సరజకాం పాండువర్ణాం

కర్ణకప్రకరాన్వితామ్

కేతకీం నేవసే హన్తి !

కథం రోలమ్బు ! నిస్త్రుపః.

141

శ్లో॥ కిం కే కీవ శిఖిణ్ణమణ్ణితతను శ్చా రీవ కిం సుస్వరః

కిం వా హంసశకున్తబాలపికవ త్కర్ణామృతం స్వస్దతే

కాకః కేన గుణేన కాఞ్చనమయే సంస్థాపితః పఞ్చరే

కిం వా హంస ఇ వాజ్గకున్తధవళః కిం కీరవ త్పారకః. 142

శ్లో॥ మా గర్వ ముద్వహ బిడాల ! మహీపతీనా

మన్తర్నహం మణిమయం నిలయో మ మేతి

పట్టాభిషేకసమయే పృథివీపతీనామ్

బాహ్యస్థితస్య కలభస్య హి మణ్డనశ్రీః.

143

శ్లో॥ గిరయో గురవ స్తేభ్యో
 గుర్వీ తతో ఽపి జగదన్ధమ్
 తస్మా ద ప్యతిగురవః
 ప్రలయే ప్యచలా మహాత్మానః.

. 144

శ్లో॥ విదుషాం వదనా ద్వాచః
 సహసా యాన్తి నో బహిః
 యాతా శ్చేన్న పరాఞ్చన్తి
 ద్విరదానాం రదా ఇవ.

145

శ్లో॥ ఘలానాంచ దళానాంచ
 సన్తు తే తే విచక్షణాః
 మకరస్దవిశేషజ్ఞా
 మిళిన్దమపహాయ కః.

146

శ్లో॥ ప్రసిద్ధిహేతు ర్భూతానాం
 ప్రాయః ప్రభుపరిగ్రహః
 సహస్రం జలధౌ శఙ్ఖాః
 పాఞ్చజన్య స్తు విశ్రుతః.

147

శ్లో॥ దళాని ముకుళీకృత్య
 ప్రవేశం న దదాసి చేత్
 పద్మ! భృజస్య కా హనిః
 పుల్లీ చూతవనే స్థితే.

148

శ్లో॥ జగత్పాణే ప్రోక్తే నికట ముపయాతే సతి హఠా
ద్వినమామ్ర ఆమామ్రాద్యా శుకపికవచ శ్చాటుపటవః
సురాభాణ్డం కణ్ఠే వహతి ననతే తాళహతకే
సుదుర్వృత్తే తస్మిన్ క్షతి రిహ పునః కా చ నుహతామ్. 149

శ్లో॥ ధుత్తారధూర్త ! తరుణేన్దునివాసయోగ్య
స్థానే, పిశాచపతినా వినివేశితో ఽసి
కిం కై రవాణి వికసంతి తమః ప్రయాతి
చన్ద్రోపల స్రస్వతి వార్ధి రుషైతి వృద్ధిమ్. 150

శ్లో॥ పజ్జై ర్వినా సరో భాతి
సదః ఖలజన్తై ర్వినా
కటువర్ణై ర్వినా కావ్యం
మానసం విషయై ర్వినా. 151

శ్లో॥ మూలం భుజజ్ల శ్శిఖరం విహజ్లః
శాఖాః స్లవజ్లః కుసుమాని భృజ్లః
సంసేవ్యతే చన్దనపాదపో ఽయం
పరోపకారాయ సతాం ప్రవృత్తిః. 152

శ్లో॥ సపజ్క ముదకం పీత్యా
భేకో బకబకాయతే
దివ్యం చూతరసం పీత్యా
గర్వం నాయూతి కోకిలః. 153

శ్లో॥ ముక్తాఫల ! త్వా మిభకుంభసంస్థమ్
 పఞ్చాననో ముఞ్చతు మాంసలోభీ
 కీరన్తు గుఱ్ఱభరణాః కిరాతాః
 కిన్తేన హీయేత మహర్షతా తే.

154

శ్లో॥ ఉత్తుజమ త్తమాతజ్జ
 మస్తకన్యస్త లోచనః
 ఆసన్నేఽపి న సారజ్ఞే
 కరోత్యాశాం మృగాధిపః.

155

శ్లో॥ దిగన్తే శ్రూయన్తే మదమలినగణ్ధాః కరటినః
 కరిణ్యాః కారుణ్యాస్పద మసమశీలాః ఖలు మృగాః
 ఇదానీం లోకేఽస్మిన్ననుపమశిఖానాం పున రయమ్
 నఖానాం పాణ్డత్యం ప్రకటయతు కస్మిన్ మృగపతిః. 156

శ్లో॥ సన్తూషితోసి పూర్ణేన్ద్రో !
 చక్రవాకై ర్మదోత్కృతైః
 కిం చకోరాస్తవదాయతాః
 న సన్తి పృథివీతలే.

157

శ్లో॥ వీత మత్ర మధు యాపితా నిశా
 భృజ్జ ! సర్వ మచిరేణ విస్మృతమ్
 హీయమానసుషమాం హిమాగమే
 పద్మినీం య దిహ నావలోకనే.

158

శ్లో॥ మనస్వీ మ్రియతే వా ఽపి
స్వోత్కర్షం నై వ ముఞ్చతి
అపి నిర్వాణ మాయాతి
నానలో యాతి శీతతామ్.

159

శ్లో॥ అయి మలయజ ! మహిమా ఽయం
కస్య గిరా మస్తు విషయ స్తే
ఉద్గిరతో య ద్గఠలం ఫణినః
పుష్టాసి పరిమళోద్ధారైః.

160

శ్లో॥ మలయాచలసంసర్గా
న్న వేణు శ్చందనాయతే
అన్త స్సారవిహీనానాం
రసః కే నోపజాయతే.

161

శ్లో॥ మలినే ఽపి రాగపూర్ణాం
వికసితవదనా మమన్దజల్పే ఽపి
త్వయి చపలే ఽపి చ సరసామ్
భ్రమర ! కథం వా సరోజినీం త్యజసి.

162

శ్లో॥ భ్రమరభ్రమరయూధీషు
మాలతీషు చిరం మిశ్ర
మా పున శ్చంపకారణ్యే
న్నహపూర్ణమనః కృధాః.

163

శ్లో॥ గుఱ్ఱతి మఱ్ఱమిలిన్దే

మామాలతి మౌన ముపయాశీః

శిరసా వదాన్యగురవః

సాదర మేనం వహన్తి సురతరవః.

164

శ్లో॥ పురా సరసి మానసే వికచసారసా విసల్భ

పరాగసురభీకృతే సపది యస్య యాతం వయః

సపల్వలజలే ఽధునా మిశదనేకభేకాకులే

మరాళకులనాయకః కథయరే కథం వర్తతామ్.

165

శ్లో॥ జౌదార్యం భువనత్రయే ఽపి విదితం సంభూతి రంభోనిధేః

వాసో నన్దనకాననే పరిమళో గీర్వాణచేతో హరః

ఏవం దాతృగురో ర్ముణా స్సురతరో స్సర్వే ఽపి లోకో త్రగాః

స్యా దస్థిప్రవరార్థతార్చనవిధా వేకో వివేకో యది. 166

శ్లో॥ చాతక స్త్రిచతురాన్ పయఃకణాన్

యాచతే జలధరం పిపాసయా

సో ఽపి పూరయతి విశ్వ మంభసా

హన్త హన్త మహతా ముదారతా.

167

శ్లో॥ మృతస్య లిప్సా కృపణస్య దిత్సా

విమార్గగాయా శ్చ రుచి స్సవ్వికాన్తే

సర్పస్య శాన్తిః కుటిలస్య మైత్రీ

విధా తృస్పృష్టా న హి దృష్టపూర్వాః.

168

శ్లో॥ ఖద్యోతో ద్యోతతే రాతౌ
యావ న్నోదేతి చంద్రమాః
ఉదితే తు సహస్రాంశౌ
న ఖద్యోతో న చంద్రమాః.

169

శ్లో॥ కిం కేతకీ ఫలతి కిం పసనస్య పుష్పం
కిం నాగవల్లి రిహ పుష్పఫలే ప్రసూతే
కస్యా ఽపి కో ఽప్యతిశయో ఽస్తి న తేన సద్భిః
సంపూజ్యతే కదళి! యాసి తతః ప్రసిద్ధిమ్.

170

శ్లో॥ అపసర మధుకర ! దూరం
పరిమళబహుళే కేతకీకుసుమే
ఇహ న హి మధులవలాభో
భవతి పరం ధూళిధూసరం వదనమ్.

171

శ్లో॥ కస్మై హంత ఫలాయ సజ్జనగుణగ్రామార్జనే సజ్జసి
స్వాత్మోపస్కరణాయ చే న్మమ వచః పథ్యం సమాకర్ణయ
యేభావాహృదయంహరంతినితరాంశోభాభరై స్సంభృతాః
తై రే వాస్య కలేః కలేబరపుష్పో దై నందినం వర్తనమ్.

172

శ్లో॥ యై స్త్వం గుణవా నపి సతాం
ద్విజిహ్వై రసేవ్యతాం నీతః
తా నపి వహసి పటీరజ
కిం కథయామ స్త్వదీయ మాన్నత్యమ్.

173

శ్లో॥ అన్యార్థం కీయతీ రువాహమహతీ ర్మంథానమర్మవ్యథా
మర్యాదా మతివర్తతే న కతిభి ర్వాత్యాభి రత్యాకులః
కుక్షౌ షోణిభృతో బిభర్తి పయసా పుష్టాతి లోకత్రయం
తే నై వాంబునిధే ర్మహత్వ మధికం వర్వర్తి సర్వోపరి ! 174

శ్లో॥ యశ స్సారభ్యలశునః
శాంతిశ్చై త్యహుతాశనః
కారుణ్యకుసుమాకాశః
ఖిల స్సజ్జనదుఃఖిలః.

175

శ్లో॥ అమాచిత స్సుఖం దత్తే
యాచిత శ్చ న యచ్ఛతి
సర్వస్వం చాపి హరతే
విధి రుచ్ఛంఖిలో నృణామ్.

176

శ్లో॥ జనక స్సానువిశేషః
జాతిః కాష్ఠం భుజజ్ఞమై స్సజ్ఞః
స్వగుణై రేవ పటీరజ
యాతో ఽసి తథా ఽపి మహిమానం॥

177

శ్లో॥ దధానః ప్రేమాణం తరుషు సమభావేన విపులామ్
న మాలాకారో సా వక్తృతకరుణాం బాలవకులే
అయం తు ద్రా గుద్యత్కుసుమనికరాణాం పరిమలైః
దిగంతా నాతేనే మధుపకులర్ఘుంకారభరితాన్.

178

శ్లో॥ ఆఘ్రాతం పరిచుంబితం ముహూ రహ్నో లీఢం పున శ్చర్వితమ్
విక్షిప్తం భువి నీరసేన మనసా తత్ర వృధాం మా కృధాః
హేమాణిక్య ! త దేత దేవకుశలం య ద్వా నరేణామునా
చాంతస్సారవిలోకనవ్యసనినా చూర్ణకృతం నాశ్మనా. 179

శ్లో॥ అనవరతపరోపకారవ్యగ్రి
భవదమలచేతసాం మహతామ్
ఆపాతకాటవాని
స్ఫురన్తి వచనాని భేషజా నీవ. 180

శ్లో॥ సముత్పత్తి స్సన్విచ్ఛేద సరసి హరిహస్తే నిశసనమ్
నివాసః పద్మాయాః సురహృదయహారీ పరిమలః
గుణై రేతై రన్యై రపి చ, లలిత స్యాంబుజ ! తవ
ద్విజోత్తంసే హంసే యది రతి రతీ వోన్నతి రయమ్. 181

శ్లో॥ మహానుభావసంసర్గః
కస్య నోన్నతికారణమ్
ప్రవిశ్య గణ్ఠాం రథ్యాంబు
త్రిదశై రపి సేవ్యతే. 182

శ్లో॥ వృధా కథం నృత్యసి చాతక ! త్వం
న కాలమేఘో య మిభో మదాన్ధః
స త్వాదృశేభ్యో న దదాతి కించిత్
మాతజ్గదానం మధుపేభ్య ఏవ. 183

శ్లో॥ నిష్ఠాతోఽపి చ వేదాన్తే
సాధుత్వం నైతి దుర్జనః
చిరం జలనిధౌ మగ్నో
మైనాక ఇవ మార్దవమ్.

184

శ్లో॥ వ్యాస తు స తు గౌతమ తు
వ్యాశేంద్ర తు యో న వేత్తి సాహిత్యమ్
తం ప్రతి సంప్రతి కం ప్రతి
శిరో మదీయం పురశ్చన తిరశ్చన.

185

శ్లో॥ పాణ్డిత్య మ్పరిహృత్య యస్య హి కృతే వందిత్య మాలమ్బితమ్
దుష్ప్రపంచసాఽపి యోగురుతరైః క్షేత్రైః పదమ్ప్రపితః
రూఢ స్త్రస్త్ర స చేన్నిగీర్య సకలం పూర్వోపకారావళిమ్
దుష్టః ప్రత్యవతిష్ఠతే త దధునా కస్మై కి మాచక్షుహే. 186

శ్లో॥ వంశభవో గుణవా నపి
సజ్జవిశేషేణ పూజ్యతే పురుషః
న హి తుమ్భిభలవికలో
వీణాదణ్డః ప్రయాతి మహిమానమ్

187

శ్లో॥ సకలగుణనిధానం మాం విహాయ ద్విరేఫాః
పరిమళపరిహీనం హంత చుంబంతి ధూర్తమ్
ఇతి మనసి విషాదం మా కృథా శ్చంప కోచ్చైః
ఇహ మధుపసమాజే కో వివేకావకాశః.

188

శ్లో॥ సుజనో హి యాతి శాస్త్రమ్
సరహితబుద్ధి ర్విదాశకాలే ౭పి
భిన్నో ౭పి చస్తనతరుః
సురభయతి ముఖం కుఠారస్య.

189

శ్లో॥ విధి రేవ విశేషగర్హణీయః
కరటత్వం రట కస్త వాపరాధః
సహకారతరౌ చకారయ స్తే
సహవాసం సరళేన కోకిలేన.

190

శ్లో॥ సతాం ధనం సాధుభి రేవ భుజ్యతే
దురాత్మభి ర్దృశ్చరితాత్మనాం ధనమ్
శుకాదయ శ్చూతఫలాని భుజ్యతే
భవంతి నిమ్బాః ఖలు కాకభోజనాః.

191

శ్లో॥ సత్సంగో యది లభ్యః
పుణ్యఫలైః పోషణీయ ఏ వాసా
పథిపథి సులభా వృక్షా
న లభ్యతే కుత్రచి దపి కల్పతరుః.

192

శ్లో॥ ఇహరూపమాత్రసారే
కాసారే చిత్రభాజి కల్వారే
న రసో నాపి చ గన్ధో
మధుకరబన్ధో ముధా భ్రమసి.

193

శ్లో॥ ఆరామాధిపతి ర్వివేకవికలో నూనం రసా నీరసా
వాత్యాభిః పరుషీకృతా దశదిశ శ్చణ్డాతపో దుస్సహః
ఏవం ధన్వని చమ్పకస్య సకలే సంహారహేతా వపి
త్వంసిఞ్చన్నమృతేనతోయద! కుతోవ్యావిష్కృతోవేధసా.

శ్లో॥ పిబ స్తన్యం పోత ! త్వ మిహ మదదంతావళధియా
దృగంతా నాధత్సే కి మితి హరిదన్తేషు పరుషాన్
త్రయాణాం లోకానా మపి హృదయతాపం పరిహరన్
అయం ధీరంధీరం ధ్వనితి నవనీలో జలధరః. 195

శ్లో॥ మూలం స్థూల మ తీవ బద్ధనదృఢం శాఖాశతం మాంసలాః
వాసో దుర్గమహీధరే తరుపతే ! కు త్రాస్తి భీతి స్తవ
ఏకః కి న్తు మనా గయం జనయతి స్వాన్తే మ మాధిజ్వరం
జ్వాలాలీనలయీ భవ న్నకరుణో దావానలో ఘుస్మరః.

శ్లో॥ కిం తీర్థం హరిపాద పద్మభజనమ్ కిం రత్న మచ్ఛామతిః
కిం మిత్రం సతతోపకారరసికం తత్త్వావబోధ స్సఖే !
కిం శాస్త్రం శ్రవణేన యస్య గలతి ద్వైతాన్ధకారోదయః
క శ్శత్రు ర్వద ఖేదదానకుశలో దుర్వాసనానాం చయః.

శ్లో॥ హాలాహలం ఖలు పిపాసతి కౌతుకేన
కాలానలం పరిచుచుంబిషతి ప్రకామం
వ్యాలాధిపం చ యతతే పరిరట్టుమద్ధా
యో దుర్జనం వశయితుం తనుతే మనీషా. 198

శ్లో॥ శేతే యత్ర హరి ర్వస ని గిరయో మజ్జ ని దిగ్గ నినో
మతస్య స్స ని తిమిక్తిలప్రభృతయో గర్భం దధా త్యమ్బుదః
పర్యాయేణ ఖరాంశుశీతకిరణా వుస్మజ్జతోన్మజ్జతః
పాథస్తత్ర న సంపిబంతి యది తే కిం దూషణం వారిధే! 199

శ్లో॥ అంజలిస్థాని పుష్పాణి
వాసయంతి కరద్వయమ్
అహో! సుమనసాం ప్రీతి
ర్వామదక్షిణయో స్సమమ్. 200

శ్లో॥ అ ప్యకుర్వన్ సటాటోపా
మగర్జ్జ న్నపి కేసరీ
భూభృతః కురుతే శోభాం
గర్జ్జ న్నపి న కుఞ్జరః. 201

శ్లో॥ ఇతో వసంత హేమంత
ద్వైరాజ్యా దివ దుర్మనాః
న కున్దే నాపి మాకన్దే
పదం బధ్నాతి షట్పదః. 202

శ్లో॥ కింశుకే, కిం, శుకాః కుర్యు
రారామాశా నిరోధిని
మహోన్నతే పల్లవితే
పుష్పితే ఫలితే ఽపి వా. 203

శ్లో॥ ఆమూలా దుస్మలయ
భూగతసారం ప్రభజ్జనోశీరమ్
దిశిదిశి విసరత్సరిమళ
గన్ధభరాం మాలతీం మా త్వమ్.

204

శ్లో॥ నీలతయా స్థూలతయా
దూరతయా దానలోలుపై ర్మధుపైః
ధావిత మిభరాజధియా
హంతాసీ దస్తతో మహిషః.

205

శ్లో॥ పిశున ! సమారోహసి కిం
సుజనసమాజానభీష్టసౌజన్యః
కరటః కిం నను లభతే
కలకంతపదం రసాలమౌళిగతః.

206

శ్లో॥ మృగమద ! మా కురు గర్వం
పరిమళమాత్రేణ తం త్వ ముపయాసి
పరిమళశీతలతా, ని
ర్మలతా స్సకుమారతా చ కర్పూరే.

207

శ్లో॥ యాస్యతి జలధర ! సమయ
స్త వాస్సమృద్ధి ర్లఘీయసీ భవితా
తటిని ! తటద్రుమపాతన
పాతక మేకం చిరస్థాయి.

208

శ్లో॥ యే తపనకీరణశుష్కా

స్తదను చ దావానలేన సందగ్ధాః

జలధర ! శిఖినోఽప్యేతే

త్వజ్జలసేకేన జీవంతి.

209

శ్లో॥ ఏకం ద్విజం చ స్పృహణీయవాచమ్

మత్తద్విరేఫం చ మధుః పుపోష

సతో గుణా న ప్యసతోఽపి దోషాన్

జాత్యా విహీనో న వివేక్తు మీష్టే.

210

శ్లో॥ న వారయామో భవతీం విశంతీం

వర్షా నదిస్రోతసి జహన్నజాయాః

న యుక్త మేత త్తు పురో య దస్యా

స్తరజ్గలీలాం ప్రకటికరోషి.

211

శ్లో॥ నిరర్థకం జన్మఫలం నళిన్యా

యయా న దృష్ట స్తుహినాంశుబిమ్బః

ఉత్పత్తి రిన్దో రపి నిష్ఫలా హి

దృష్టా వినిద్రా నళినీ నయేన.

212

శ్లో॥ చఞ్చరీకచతురోఽసి చన్ద్రికా

వై భవే కుముదినీం నిషేవసే

భాస్కరే జయతి పుష్కరే కరై

రున్మిష న్నవదళేఽనురజ్యసే.

213

శ్లో॥ ఉన్నీలయన్తి కుసుమాని మనోరమాని
 కే నామ నాత్ర తరవ స్సమయోచితాని
 క స్యేదృశం కథయ దోహద మస్తి తస్య
 యాదృ గ్వినిర్మిత మశోకమహీరుహస్య.

214

శ్లో॥ కిం తేన మేరుగిరిణా రజతాద్రిణా వా
 యా వా ఽఽశ్రితా హి తరవ స్తరవ స్త ఏన
 మన్యామహే మలయ మేవ నగాధిరాజం
 శాకోటనిమ్బకుటజా అపి చన్దనన్తి.

215

శ్లో॥ రేరే శిఖావళ ! శిఖాభరణాయ బర్హ
 మేకం దిశే త్యనునయా న్మమ, కిం దదాసి ?
 భిల్లాయ వామచరణం హృదయే నిధాయ
 నిర్లుఞ్చితే దిశసి నిర్దయ మధ్యమానః.

216

శ్లో॥ వకే విధాతరి కథం విపదాం నివృత్తిః
 కై వ ర్తకర్కశకరగ్రహణా చ్యుతోఽపి
 జాలే పున ర్నిపతిత శ్శఫరో వరాక
 ప్రస్ప స్తతోఽపి గళతో గిళితో బకేన.

217

శ్లో॥ స్వ స్వస్తు విద్రుమ ! వనాయ నమో మణిభ్యః
 కల్యాణ మావహతు మా క్తికశు క్తిమాలా
 ప్రాప్తం మయా సకల మేవ ధనం పయోధే
 యద్దారుణై ర్జలచరై ర్న విదారితోఽస్మి.

218

శ్లో॥ హంసో ఒధ్వగశ్రమ మపోహయితుం దినాన్తే
కారణకాకబకకజ్జకులం ప్రవిష్టః
మూకో ఓయ మి త్యపహసన్తి లునంతి పక్షా
న్నీచాశ్రయో హి మహతా మవమానహేతుః. 219

శ్లో॥ హంసో న భాతి బలిభోజనబృన్దమధ్యే
గోమాయుమణ్డలగతో న విభాతి సింహః
జాత్యా న భాతి తురగః ఖరయూధమధ్యే
విద్వా స్న భాతి పురుష శ్చ నిరక్షరేషు. 220

శ్లో॥ హే హంస! పక్షిప! పయ స్సజలం వివేక్షుం
శక్తస్య సంప్రతి మతిః క్వ ను తే ప్రయాతా?
కాసారవారిణి కళాం పతితాం య దిన్దో
రాదాతు మిచ్ఛసి బిసాజ్జురవాఞ్ఞయా త్వమ్. 221

శ్లో॥ హరినఖరవిముక్తా రక్తసిక్తా హి ముక్తాః
పరిణతబదరా ణీ త్యాదరే ణోపగృహ్య
సపది సరసి ధౌతా ప్రత్యభిజ్ఞాయ ముక్తాః
పరికిరతి కిరాతీ హస్త! కాంతార ఏవ. 222

శ్లో॥ ఇయత్యాం సంపత్తా వపి చ సలిలానాం త్వ మధునా
న తృష్ణా మార్తానాం హరసి యది కాసార! సహసా
నిదాఘే చణ్డాంశౌ కిరతి పరితోజ్గరనికరం
కృశీభూతః కేషా మహాహ! పరిహర్తా ఓసి ఖలుతామ్. 223

శ్లో॥ హుతాశజ్వాలాభి స్థితవతి రవా వద్రిశిఖరే
 పిపాసు రాగ్ధీర్వకం ప్రవిశతి సరోజం మధుకరః
 తదంత స్సంరోధం న గణయతి సంధ్యాసమయజం
 న చార్త సాస్వపాయం విమృశతి ఫలై కాంతరసికః. 224

శ్లో॥ యాసాం దృష్ట్యా నయనసుభగం వంగనారాజ్ఞనానామ్
 ధైర్యత్యాగః పరమకృతిభిః కృష్ణసారై రకారి
 తాసా మేవ స్తనయుగజితాః కుంభిన స్సన్తి మత్తాః
 ప్రాయో మూర్ఖః పరిభవవిధౌ నాభిమానం విధత్తే. 225

శ్లో॥ ఉచ్చై రేష తరుః ఫల ఇచ్చ విపులం దృష్ట్యా ఽపి హృష్ట శ్శుక
 శ్శాలే రాస్య గతం విరస్య కణిశం తన్నారికేళం గతః
 త త్రారుహ్య బుభుక్షి తేన మనసా యత్నే కృతే భేదనే
 ప్యాశా తస్య న కేవలం విఫలితా చల్పూర్ణతా చూర్ణ తామ్.

శ్లో॥ ఏకస్మిన్ జని రావయో స్సమజని స్వచ్ఛే సరోవారిణి
 భ్రాతః కి ఇచ్చ సహైవ కానిచి దహా న్యత్ర వ్యతీతాని నౌ
 లబ్ధం తామరస! త్వయా మృగదృశాం కర్ణావతంసాస్పదమ్
 శైవాలం విలుతామి పామరవధూపాదాహతే పాథసి. 227

శ్లో॥ కృద్ధోలూకనఖప్రపాతవిగళత్పక్షా అపి స్వాశ్రయం
 యే నోఽఙ్గంతి పురీషపుష్టవపుష స్తే కేచి దన్యే ద్విజాః
 యే తు స్వచ్ఛతరజ్జిణీబిసలసల్లశేషు సంవర్ధితా
 గజానీర మపి త్యజన్తి కలుషం తే రాజహంసా అమీ. 228

శ్లో॥ కిం జాతోఽసి చతుష్పథే ఘనతరం ఛన్నోఽసి కిం ఛాయయా
ఛన్న శ్చే త్ఫలితోఽసి కిం ఫలభరైః పూర్ణోఽసి కింసర్వదా
హే సద్వృక్ష ! సహస్వ సంప్రతి శిఖాశాఖాశతాకర్షణ
క్షోభోత్పాటనభిజ్ఞానాదిజనితం సైవ రేవ దుశ్చేష్టితైః. 229

శ్లో॥ ఛేద శ్చిద్దనచూతచమ్పకవనే రక్షాకరీరద్రుమే
హింసాహంసమయూరకోకిలకులే కాకేషు లీలారతిః
మాతజ్ఞా త్థరవిక్రయ స్సమతులకహ్నూరకార్పాసయో
రేషా యత్ర విచారణా గుణగణే దేశాయ తస్మై నమః.

శ్లో॥ గర్జ న్నంబు దదాతి, తచ్చ కణికాహుపేణ యత్ర క్వచి
త్కాలాపేక్షతయా ప్రదానసమయే నై ల్యం విధత్తే తనా
పశ్చాత్పాశ్చరతాముపైతి లఘుతామభ్యేతి భూయ స్తగామ్
వీరశ్రీప్రభురత్న శేఖరమణే దాతా కియా న్వారిదః. 231

శ్లో॥ జాతం ప్రాభవ మద్య తే విధివశా త్కించ త్తదప్యస్తతో
ఝంఝూమారుతమాసమాత్రమథవామాసద్వయంస్థాస్యసి
ఏతస్మిన్ వనవాటికా కతికతి వ్యర్థం త్వయోత్పాటితాః
హా ! వాప్యః కతికోషితాః కతిదిశో ధూళీభి రుష్కాళితాః.

శ్లో॥ పోతో దుస్తరవారిరాశితరణే దీపోన్ధకారాగమే
నిర్వాతే వ్యజనం మదాంధకరిణాం దర్శోపశాన్త్యై స్పృణిః
ఇత్థం తద్విషమార్థతాం శమయితుం బుద్ధ్యా జనై శ్శక్యతే
మన్యే దుర్జనచిత్తవృత్తిహరణే ధాతాఽసి భగ్నోద్యమః.

శ్లో॥ యేఽమీఱముకుళోద్గమాత్ప్రతిదినంతావమాశ్రితాష్టదా
స్తే భ్రామ్యంతిఫలాద్భహిఃకథమహో దృష్ట్యా న సంభాషనే
యే కీటాస్తవ దృక్పథం న చ గతాస్తే త్వత్ఫలాభ్యంతరే
ధి క్త్వాం చూతతరో పరాపరపరిజ్ఞానానభిజ్ఞో భవాన్.

శ్లో॥ వాపీ స్వల్పజలా సరోబిలసమం నీచావగాహో హృద
స్స్వచ్ఛ సాన్న్వదు సుశీతలా త్రిపథగా వై కుణ్ఠపాదాగ్రిజా
నీచః తూరతరో మహాజలనిధి ర్గ్లాషమాత్రం మునే
స్తన్తానీఖలు చాతకో జలముచా ముచ్చైఃపయో వాఞ్శతి.

శ్లో॥ యాతే యాత ముతస్థితే స్థిత ముప ర్యాలోకితే లోకితం
యద్యద్రాజశుకో ఽయ మాకలయతే శుద్ధాస్తమధ్యస్థితః
తత్సర్వం మణిభిత్తి మేత్య భవతా ఛాయాశుకాఙ్గీకృతమ్
తస్మిన్ కర్ణసుఖం వితన్వతి గిర స్తూన్ద్రీం త్వయా స్థీయతే.

శ్లో॥ ఆకాశ శ్చాంబరాభ్యో హరి రితి గహనం దర్దురస్యాభిధానం
కాకస్యాఽపి ద్విజత్వం విషమఫణిపతే రామభోగీ భుజజ్ఞః
క్షుద్రాశ్మా శర్కరేతి ద్విరదమవజలం దాన మర్థేన శూన్యం
కేచి న్నామాని చైవం దధతి తనుభృత స్సన్తి సాడంబరాని.

శ్లో॥ రేరే ధుత్తారభిత్తేః పరిమృదితమృదః క్వాఽపి కోణేజనిత్వా
ప్రాప్యాభిఖ్యాంతదాఖ్యాంకనకమితిపునఃకాఞ్చనస్యాపిలోకే
మన్దం మన్దం స్మరా రేర్మణిమకుటత పేతత్రయబ్ధౌఽవకాశమ్
నో జానీషే కలేశం స్మరసి చ న పునః పూర్వవృత్తానలేశమ్.

శ్లో॥ నిర్మాణే యది మార్మికో ఽసి నితరా మత్యస్తపాకద్రవ
స్మద్వీకా మధుమాధురీమదపరీహరోద్ధు గాణాం గిరాం
కావ్యం త ర్హి సఖే సుఖేన కథయ త్వం మాదృశాం సముఖే
నోచేద్దుష్కృతమాత్మనాకృత మివసాం తాద్భహిర్తాకృథాః.

శ్రీ పేచున గ్రంథాలయము
చే ల ప్రి య (పుణే)

శ్రీ తిరుమల శ్రీనివాస త్రిలింగ మహా విద్యాపీఠము

3/71 లాయిడ్సురోడ్డు, కెథీడ్రల్ పోస్టు, మద్రాసు.

బ్రాంచి, బెజవాడ.

ఇమ్మహావిద్యాపీఠమును స్థాపించినది :
శ్రీమాన్ అమృతానందనాథస్వామి.

అమృతానందనాథ సందేశము.

“లోకకల్యాణమునకై యార్జ్యవిజ్ఞానమును గాపాడవలయును. గాయత్రీమంత్రార్థానుసారముగా ధర్మనిర్వహణోత్సాహ మెవరికిఁ గలుగునో వారలే సంఘీభవించి యథాశక్తి నధీతి, బోధ, ఆచరణ, ప్రచారములు గావించవలయును.”

“వేదవేదాంగములు, కళలు, భాషాగ్రంథములు పోష్యములు. శేషించియున్న విద్వాంసులును, శిల్పులు నందఱునఁ బరిగణనముచేసి, తారతమ్యములు నిరూపించి యుత్తములకు సన్మానములు చేయవలయును.”

“ఒక్కొక్కవిద్య కొక్కొక్కరినైనఁ బరంపర నిల్వఁ బెట్టుటకై పోషింపవలయును. కలికాలవశమున బహుళ ప్రచారము లేకపోయినను, దేశకాలము లనుకూలించిననాఁడు, విస్తరించుటకై జ్ఞానబీజములు విలిచియుండవలెను.”

“గీర్వాణభాషావైరభ్యము గల యిక్కాలమందు తొల్లింటి మహానుభావు లాధ్రమునఁ జేసిన తత్వబోధము

నకుఁ దోడుగా సంపూర్ణవిజ్ఞానలబ్ధికిఁ గావలసిన సామగ్రి
యీ త్రిలింగపీఠమున దైవయోగమున నెలకొల్పఁబడినది.
త్రిలింగదేశమున కీ పీఠము, నీ పీఠమునకుఁ ద్రిలింగదేశము
నన్యోన్యపోషకంబులై యుండ . నీశ్వరసంకల్పము సిద్ధించుఁ
గాక !

ఏతత్సందేశానుసారముగ నార్యోజ్ఞాసబీజసంరక్షణమునకుఁ, బోషణ
మునకుఁ, బరిశోధనమునకు నీ పీఠమువారు యథాశక్తిగాఁ గృషిచేయు
చున్నారు. ఇమ్మహాకార్యమునకు ధనసహాయ మెంతయు నశ్యమని చెప్ప
నక్కఱలేదు. ఈపీఠము పూనుకొన్న విజ్ఞానవ్యాపకమునకు ధనసహాయము
చేయుటకు కవితీలకగ్రంథమాల పూనుకొన్నది. ఏతద్గ్రంథమాలాసంకల్ప
మాంధ్రమహాజనుల యనుగ్రహముచే నమోఘ మగుఁగాక !

క వి తీ ల క గ్రం థ మాల.

ఈగ్రంథమాల ప్రధానముగా నమృతానందనాథస్వామివారి
ప్రబోధముల నాంధ్రదేశమున వ్యాపకముచేయుట కేర్పడినది. శ్రీమతి
కవితీలక, కవితావిశాగద కాంచనపల్లి కనకాంబగారు తమ గ్రంథములన్నిటి
యందు శ్రీ అమృతానందనాథస్వామివారి బోధములను బద్ధప్రబంధ
రూపమున రచించిరి. ఆయమ శ్రీవారి బోధములను, రత్నములను తన
బంగారుఁ వితలో తాపటమొనర్చినది. ఆంధ్రభాషాయోషామత్తలి కమా
ల్యాభరణంబు లనఁదగిన కనకాంబారచితప్రబంధము లాధునిక కాలమం
దెన్నిక గన్న కవిపండితాక్షింజలల మెప్పును బొందినవి. సంస్కృత
భాషాప్రచారము తగ్గిపోయిన యీ కాలములో తత్త్వజిజ్ఞాస కల
యాంధ్రజాతులన్నిటికిఁ దెలుగుభాషలో నుపనిషద్రహస్యము లనుభవ
దృష్టాంతములతో గ్రహించుటకు శ్రీ కనకాంబగారి గ్రంథరాజములు
పరమోపకారికంబులు.

శ్రీమతి విద్యత్కవితిలక కవితావిశారద

కాంచనపల్లి కనకాంబగారి గ్రంథములు

1. శ్రీ జీవయాత్ర : పద్యకావ్యము, అద్వైతబోధకము. రు 2-8-0
2. ఆనందసారము : తత్త్వశాస్త్రము, పద్యకావ్యము. 1-4-0
3. అమృతసారము : అతిగహనమైన వేదాంతరహస్యముల
నమ్మతప్రాయముగ నాంధ్రపద్యములలో రచింపఁబడినది. 1-0-0
4. హంసవిజయము : నాటకరూపమున నద్వైతరహస్య
ములను కరతలామలకంబుగ బోధించు నుత్తమనాటకము. 1-8-0
5. అభిష్టాన శాకుంతలము : ఇయ్యది మహాకవి కాళి
దాసుని సంస్కృతనాటకమునకు మనోహరమగు నాం
ధ్రానువాదము. 1-0-0
6. శ్రీమద్రామాయణకథాసంగ్రహము :
వాల్మీకీయ బాలరామాయణమున కాంధ్ర కందపద్యములు. 0-4-0
7. ఆంధ్రభామినీవిలాసము : ప్రాస్తావికము, జగన్నాథ
పండితరాయప్రణీత సంస్కృత శ్లోకములకు సాగపైన
యాంధ్రానువాదము. దంటు నుబ్బాసథాని కవిరాజ
ప్రణీతము. 1-0-0

—♦ అచ్చులో నుండి త్వరలో వెలువడునవి ♦—

1. తోమాలియ : శ్రీమతి కనకాంబా ప్రణీతము. ఇందు
వివిధవిషయములు ప్రస్తావించితముగ నపూర్వభంగి
వ్రాయఁబడినవి. అసాధారణమైన కవితాధారయు,
భావగాంభీర్యము, నాట్యగౌరవమునఁ బ్రతిపాదించు
ప్రబంధరాజము. 1-8-0

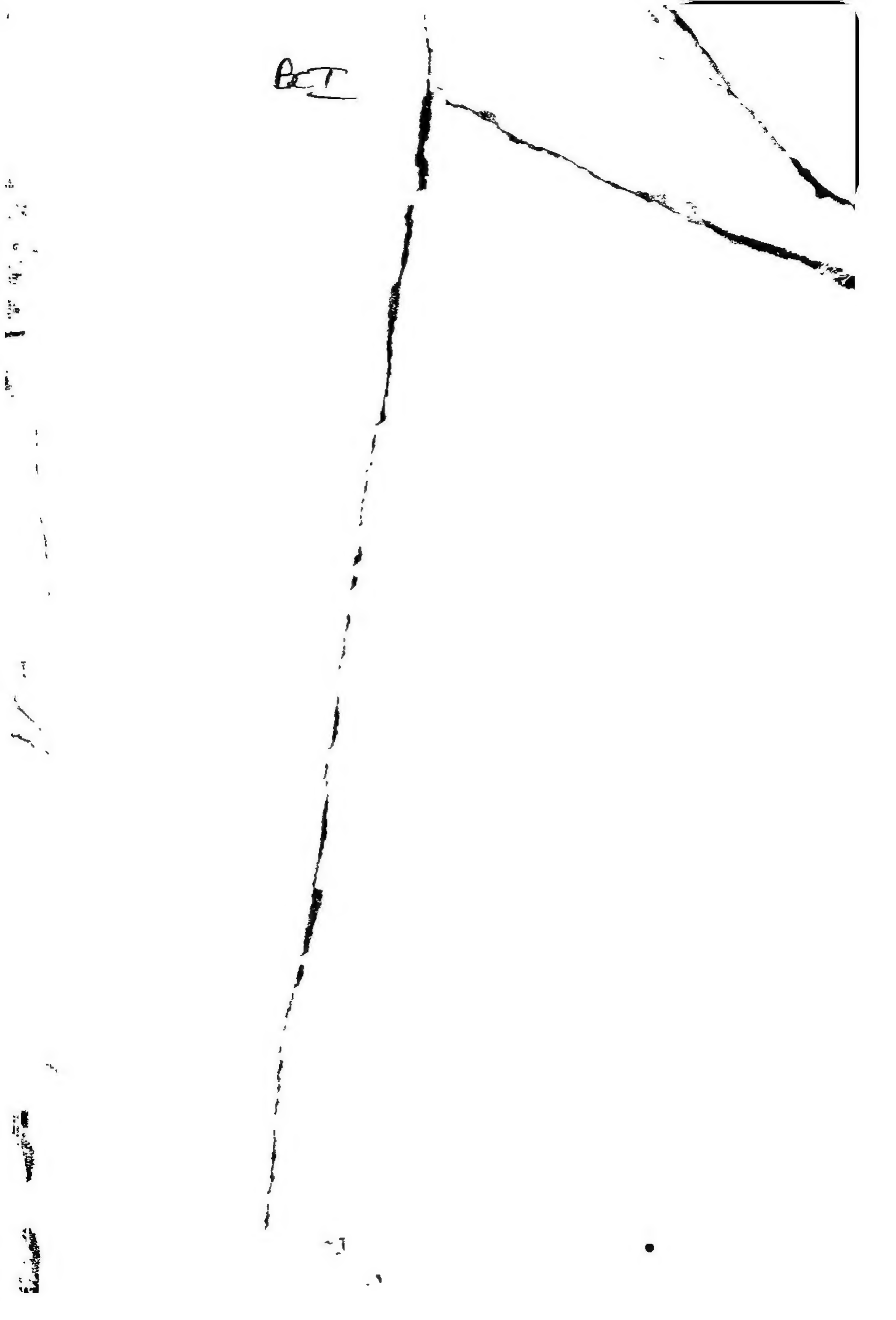
1-0-0

0-4-0

1-4-0

చైతన్యము గ్రంథమాల.

ACT

TPLA103B164

మనసు ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA103B164
పుస్తకం పేరు	శ్రీ భూయోనింజనము
తారీఖు	25-10-2024
ముందు లెట్టు	no
వెనుక లెట్టు	yes
మొత్తం పేజీలు	139
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
భాష పేజీలు	bci,ii,10,
లేని పేజీలు	no
తయారు చేసినది	Rehana
పేజీలు విడదీసినది	thasin
స్కాన్ చేసినది	Mounica
పరీక్ష చేసినది	thasin
పేజీలు సరిచూసినది	
లైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చేయబడింది	
తప్పులు	NO
పరిస్థితి	Good